ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ

Ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ Ἰονίῳ Βουλῇ
Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 26[8 Ἀπριλίου 1862
ὑπὸ τοῦ Βουλευτοῦ Ζακύνθου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ

ΚΑΙ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

τὴν 1[13 Μαΐου
ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου.

(Ἐκ τῶν Ἀριθμῶν 217 καὶ 218 τῆς ΝΕΑΣ ΕΠΟΧΗΣ).

Ἐκδίδονται ὑπὸ Ν. Κοντόγιωργα
τῇ συνδρομῇ δισχιλίων πολιτῶν τῆς νήσου ταύτης.

ΖΑΚΥΝΘΩ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΑΥΓΗ»
Διευθυνόμενον παρὰ Νικ. Κοντόγιωργα.

1862.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΓΜ9208
(Β12264)
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ/ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1Σ2-Φ5.0015

ΕΝ ΤΗ ΒΟΥΛΗ.

ΑΓΟΡΕΥΣΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ

ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (α)

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 26 Ἀπριλίου 1862.

Λαμβάνων τὸν λόγον ὅπως ἀνασκευάσω ἐκεῖνον τοῦ γραμματέως τῆς Γερουσίας, αἰσθάνομαι τὸ δύσκολον τῆς θέσεως, διότι γινώσκω τὸν δεινὸν παλαιστὴν πρὸς ὃν πρέπει νὰ ἀντιπαραταχθῶ. Ἀλλὰ ἀπὸ δεκαετίας ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου μετὰ τοῦ γραμματέως τῆς Γερουσίας εἰς πάλην εὑρισκόμενος ἐσυνήθισα, καὶ δὲν μοὶ ἐμπνέει πλέον τὸν φόβον ὃν ἠδύνατο ἴσως, ἂν σήμερον κατὰ πρῶτον μετ' αὐτοῦ συνηντώμην.—

Δύο εἶναι κυρίως τὰ ζητήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων συζητοῦμεν ἐν τοιαύτῃ ἐκτάσει, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ὀφείλομεν νὰ ψηφίσωμεν, καθ' ὅτι τοσοῦτον ἐκτεταμένη συζήτησις ἄνευ ψηφηφορίας καὶ ἀποφάσεως θὰ ἦτο καιρὸς ὅλως χαμένος.

Τὰ ζητήματα ταῦτα εἶναι

ά. φορολογικὴ μεταῤῥύθμισις,

β'. μεταῤῥύθμισις τῶν θεσμῶν.

Τὸ δεύτερον τοῦτο ἐξῆξεν ἐκ τοῦ πρώτου, καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀγόρευσίν του, ἐν ἐκτάσει τὸ ἐσυζήτησεν ὁ γραμματεὺς τῆς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

(α) Ἡ ἀγόρευσις αὕτη δημοσιεύεται ὡς ετηρήθη εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς.

Γερουσίας. Ἄρχομαι ἀπὸ τοῦ πρώτου.—Ἐν ἀρχῇ ὅλοι καὶ ἐντὸς τῆς Βουλῆς καὶ ἡ Κυβέρνησις συμφωνοῦμεν ὅτι εἶναι κατεπείγουσα ἀνάγκη φορολογικῆς μεταῤῥυθμίσεως—Ἐν τῇ Βουλῇ συμφωνοῦμεν ἐξ ἴσου ὅλοι, ὅτι ἡ φορολογικὴ αὕτη μεταῤῥύθμισις πρέπει νὰ γίνῃ πρὸς ἐλάφρυνσιν, οὐδέποτε δὲ πρὸς ἐπιβάρυνσιν τοῦ λαοῦ. Ἀλλ᾽ ἄν, ὡς ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν δασμῶν, προκύψῃ ἔλλειμμα εἰς τὸ εἰσόδημα τοῦ Κράτους, πῶς ἔχει τοῦτο ν᾽ ἀναπληρωθῇ; Ἐδῶ ἄρχεται ἡ διαφωνία εἰς τὴν Βουλήν. Ἡ μὲν πλειονοψηφία πρεσβεύει, ὅτι ἡ τυχὸν ἔλλειψις πρέπει νὰ ἰσοῤῥοπηθῇ διὰ τῆς ἐξοικονομήσεως, καὶ ἐπρότεινεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰ πρὸς τοῦτο μέσα· τὴν ἐλάττωσιν τοῦ μισθολογίου καὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ· καὶ ὡς πρὸς τὸ μισθολόγιον ἐδήλωσεν ἡ πλειονότης, ὅτι ἤθελεν ἀρχίσει τὴν σημαντικοτέραν ἐλάττωσιν ἀπὸ τὴν Βουλήν, ἐγκαταλείπουσα τὴν ἀντιμισθίαν της καὶ προσφερομένη νὰ ὑπηρετήσῃ δωρεάν. Ἡ Κυβέρνησις ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν, καί, ὡς ἐκ τούτου, δὲν μένει συζητήσιμος πλέον εἰμὴ ἡ ἰδέα τῆς μειονότητος, δηλ. τὸ ν᾽ ἀντικατασταθῇ ἡ ἐλάττωσις τῶν ὑπαρχόντων δασμῶν διὰ τῆς ἐπιθέσεως ἴσων ἄλλων δασμῶν εἰς ἄλλα εἴδη.—Ἐνῷ δὲ ἡ πλειονότης ἐσκέπτετο ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀνέστη, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν συνεδρίασιν, ὁ ἔντιμος ἀντιπρόσωπος Κερκύρας Κ. Κουρῆς, καὶ ἀφοῦ ἐξέφρασε δι᾽ ἐκτεταμένου καὶ εὐγλώττου λόγου τὴν ὑπὲρ τῶν σταφιδοφόρων νήσων συμπάθειάν του, ἐπρότεινεν ἀντικατάστατα, τὰ ὁποῖα, κατ᾽ αὐτόν, δὲν ἤθελαν ἐπιβαρύνει εἰμὴ τὰς εὐπορωτέρας τάξεις, ἤθελαν προστατεύσει τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν, καὶ ἤθελαν φέρει τὸ ἀποτέλεσμα νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὸν δασμὸν τῆς σταφίδος εἰς δύω τάλληρα τὴν χιλιάδα, πρὸς τούτοις δὲ νὰ ὀλιγοστεύσωμεν καὶ ἐκεῖνον τοῦ ἐλαίου, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκεῖνον τοῦ ἀραβοσίτου, καὶ τῆς κριθῆς· ἐσυμπέρανε δὲ λέγων πρὸς ἡμᾶς, ὅτι λαβὼν ἀφορμὴν ἀπὸ τὰ νομοσχέδιά μας, μᾶς ὑπηγόρευε τὰ μέσα, δι᾽ ὧν ἠδυνάμεθα νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ νὰ μᾶς εὐλογήσουν οἱ συμπολῖταί μας. Καθὸ ἀντιπρόσωπος ἐκ τῶν σταφιδοφόρων νήσων, ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν ἔντιμον Κ. Κουρῆν διὰ τὴν φροντίδα ἣν ὑπὲρ τῶν νήσων ἐκείνων λαμβάνει· καθὸ ἀντιπρόσωπος δὲ κἀγὼ τῆς Ἑπτανήσου, τὸν εὐχαριστῶ ἐπίσης διὰ τὴν μέριμνάν του ὑπὲρ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας. Εἶχε δὲ καὶ δικαίωμα ὁ ἔντιμος Κ. Κουρῆς νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καθότι, προκειμένου λόγου περὶ φορολογικῆς μεταῤῥυθμίσεως, σημαιοφόρος ὢν καὶ αὐτὸς τῆς μεταῤῥυθμίσεως τῶν θεσμῶν, ἔπρεπε νὰ τρέξῃ πρῶτος καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς μεταῤῥυθμίσεως τῶν φόρων, καὶ ἀφοῦ ὁ Πρόεδρος τὸν ἐπροσκάλεσε νὰ περιορισθῇ κατὰ τὴν ἀγόρευσίν του εἰς μόνον τὸ φορολογικὸν ζήτημα, ὅπου καὶ περιωρίσθη, βεβαίως οὐχὶ ὀλίγον θὰ εὐχαριστήθη ἰδών, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὴν ἀγόρευσίν του, λαμβάνων

τὸν λόγον ὁ γραμματεὺς τῆς Γερουσίας, τοσοῦτον ἐκτεταμένως καὶ περὶ συνταγματικῶν μεταῤῥυθμίσεων ὡμίλησε.

Ποῖα τὰ παρὰ τοῦ Κ. Κουρῆ προτεινόμενα ἀντικατάστατα; Δασμοὶ ἐπὶ τῶν εἰδῶν τῆς πολυτελείας, ἤγουν ἐπὶ τῶν μεταξωτῶν, λινῶν καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων, πολυτίμων σκευῶν, ἐπίπλων, φορεμάτων καὶ ὑποδημάτων, ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων, τεΐου, κηρίων στεαρικῶν, μοσχοσάπωνος, εὐωδῶν ὑδάτων, χειροκτίων, οἰνοπνευμάτων, ταμβάκου, ἐπιστολείου, συναλλαγματικῶν, φορτωτικῶν. Μὰ τὴν ἀλήθειαν, Κύριοι συνάδελφοι, ἀφοῦ βλέπω, ὅτι, αὐξάνων τὸν δασμὸν τοῦ μοσχοσάπωνος, χειροκτίων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἀπηρίθμισεν ὁ Κύρ. Κουρῆς, δύναμαι νὰ περιορίσω τὸν δασμὸν τῆς σταφίδος εἰς μόνον δύω τάλληρα τὴν χιλιάδα οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐλαττώσω καὶ ἐκεῖνον τοῦ ἐλαίου, καὶ ἐκεῖνον τοῦ ἀραβοσίτου καὶ τῆς κριθῆς, καὶ ἡμεῖς δὲν ἐστάθητε ἱκανοὶ ἕως τώρα νὰ τὸ ἐννοήσητε, σᾶς ἀναγγέλλω μὲ κακοφανισμόν μου, ὅτι ἀπὸ τοῦδε χωρίζομαι ἀπὸ τὴν πλειονότητα καὶ συγκατατάσσομαι μετὰ τοῦ Κυρ. Κουρῆ.

—Ὁ Κύρ. Μεταξᾶς Ζαχ. διακόπτων τὸν ἀγορεύοντα λέγει εἰς αὐτόν. «Ὀφείλω νὰ κάμω μίαν διασάφισιν, ἐπειδὴ εἶχα καὶ ἐγὼ σκοπὸν νὰ λάβω τὸν λόγον. Ἡ ἀγόρευσις τοῦ ἐντίμου Κυρ. Κουρῆ, ὅστις ἐγκαρδίως ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τῶν σταφιδοφόρων νήσων, μᾶς ἔκαμε κάποιαν ἐντύπωσιν, καὶ ἐνθυμεῖσθε, Κύριοι, ὅτε ἐπροτάθη κατὰ τὴν ΙΑ΄. Βουλὴν ἡ ἐλάττωσις τοῦ δασμοῦ ἐπὶ τῆς σταφίδος, τότε ἡ Γερουσία ἠθέλησε νὰ προτείνῃ ἀντικατάστατα, ἡ δὲ Βουλὴ ἐπιληφθεῖσα τῶν προτάσεων τῆς Γερουσίας, παρεδέχθη αὐτά, καὶ ἐπρότεινεν αὔξησιν ἐπὶ τοῦ οἴνου καὶ οἰνοπνευμάτων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ ἐπὶ τοῦ ταμβάκου, καὶ σημειωτέον ὅτι, τότε ἐπρόκειτο μόνον περὶ ἐλαττώσεως τοῦ δασμοῦ τῆς σταφίδος, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔπρεπεν ἡ ἐλάττωσις νὰ ἦναι μικροτέρα. Τὰ παρὰ τῆς Βουλῆς προταθέντα κατὰ τὴν περίπτωσιν ἐκείνην ἀντικατάστατα, παρεδέχθησαν παρὰ τῆς πλειοψηφίας τῆς Γερουσίας, ἥτις ἐπεδοκίμασε τὸν νόμον· ἀλλὰ φθάσας εἰς τὸ Α καὶ Ω, ὅ ἐστιν εἰς τὸν Ἁρμοστὴν ἀπεδοκίμασε τὸν νόμον, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ διαγγέλματος, (ὃ ἀνέγνωσε.) Τὰ ἀντικατάστατα λοιπὸν ἅτινα ἐπρότεινεν ὁ Κύρ. Κουρῆς, προηγουμένως παρὰ τῆς Βουλῆς ἐπροτάθησαν, ἀλλ᾽ ἀπεβλήθησαν παρὰ τοῦ Ἁρμοστοῦ, καὶ τοῦτο λέγω, ὅπως σᾶς ἐνθυμήσω τὰ διατρέξαντα, καὶ πρὸς πληροφορίαν τοῦ Κυρ. Κουρῆ, ὅστις, τότε δὲν παρευρίσκετο, ἕνεκα τῆς παραιτήσεώς του, εἰς τὴν Βουλήν. Τούτων ἕνεκα εὐελπίζομαι, Κύρ. Λομβάρδε, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείψητε ἡμᾶς καὶ λειποτακτήσητε, διότι αὐτὰ τὰ ἀντικατάστατα δὲν θέλουσι παραδεχθῆ, καθὼς ἄλλοτε.»

Ὁ Κύρ. Λομβάρδος ἀκολουθῶν λέγει.—Μ᾽ ἔσωσεν ὁ Κύρ. Μεταξᾶς ἀπὸ τὴν αὐτομολίαν καὶ τὸν εὐχαριστῶ. Δὲν μᾶς εἴπατε λοι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πὸν νέα πράγματα, ἔντιμε ἀντιπρόσωπε Κερκύρας, ἀλλὰ παλαιά, τὰ ὁποῖα ἕως ἀπὸ τὴν ΙΑ. Βουλὴν ἐλάβαμεν ὑπ' ὄψιν. Ἐπροτείναμεν ἔκτοτε ἀντικατάστατα διὰ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ δασμοῦ τῆς σταφίδος, ἀλλ' ὁ Ἁρμοστὴς δὲν τὰ ἐδέχθη· ἀφοῦ ὅμως ἔχετε, ἴσως, διδόμενα νὰ πεισθῆτε ὅτι διὰ τῶν προτεινομένων παρ' ὑμῶν ἀντικαταστάτων, δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τοῦ ποθουμένου, δυνάμεθα νὰ ὠφελήσωμεν καὶ γεωργούς, καὶ ἰδιοκτήτας, καὶ τεχνίτας, καὶ οἱ συμπολῖταί μας νὰ μᾶς εὐλογήσωσι, φέρετε ὡρισμένην τὴν πρότασίν σας καὶ ἡμεῖς θέλομεν τὴν ὑποστηρίξει· ἀλλὰ πράγματα ὡρισμένα, καὶ οὐχὶ λόγια. Καὶ ἀφοῦ μᾶς εἴπατε ὁριστικῶς, ὅτι διὰ τῶν προτεινομένων παρ' ὑμῶν ἀντικαταστάτων θέλει προκύψει εἰσόδημα 20,000 Λ. Σ. κατ' ἔτος, ἀφοῦ μᾶς ἐπροσκαλέσατε νὰ καθίσωμεν εἰς τὴν τράπεζαν διὰ νὰ μᾶς κάμετε τὸν λογαριασμόν, ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ συμπεράνω, ὅτι τὸν λογαριασμὸν τοῦτον τὸν ἐκάμετε, καὶ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς παρατηρήσω, ὅτι ὀφείλατε νὰ φέρητε ῥητὴν πρότασιν καὶ σαφεῖς ὑπολογισμούς. Ἀφοῦ τοῦτο δὲν ἐπράξατε, σᾶς προσκαλῶ νὰ τὸ πράξητε τώρα, ἄλλως ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ εἴπω, ὅτι λόγια μόνον μᾶς εἴπατε, τὰ ὁποῖα ἔχουν, πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ κακὸν τοῦ νὰ ἦναι ἐμπαιγμὸς τῆς δυστυχίας ἐκείνων, τῶν ὁποίων θέλετε νὰ παρουσιασθῆτε ὡς βοηθοί.—Πλὴν ἤ φέρετε, ἢ ὄχι τὴν πρότασίν σας, τὸ ἐξαγόμενον θέλει εἶσθαι πάντοτε τὸ αὐτό. Ἐλάφρυνσις τοῦ λαοῦ, πρόνοια ὑπὲρ τοῦ προϊόντος τῆς σταφίδος δὲν θέλει λάβει χώραν, καθότι ἡ Κυβέρνησις ναὶ μὲν παραδέχεται τὴν ἀνάγκην φορολογικῆς μεταῤῥυθμίσεως, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τῆς ἐπαυξήσεως τῶν πόρων τοῦ ταμείου —Τοῦτο κηρύττει σαφῶς αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις εἰς τὴν σελίδα 51 τῆς ὑπὸ συζήτησιν ἐκθέσεως, λέγουσα «*σημαντικὸν ἔλλειμμα πρέπει νὰ μεταβληθῇ εἰς περίσσευμα*» κατὰ πόσον δὲ πρέπει νὰ ἀναβῇ τὸ *περίσσευμα* τοῦτο, τὸ διασαφίζει αὐτὴ ἡ Κυβερνητικὴ ἐπιτροπή, τουτέστιν ὁ Ἁρμοστὴς διὰ τοῦ πρακτικοῦ τῆς 6.ης Μαρτίου 1860, λέγων. «Dallo stato suespresso risulta che ove si volesse dare »il solievo contemplato alle produzioni Ionie, e porre nel »medesimo tempo le finanze dello stato Ionio in una posi»zione certa e salutare, il *primo passo* sarebbe quello di au»mentare *l' attuale rendita* di Lire 44,000».

Ὅσον καὶ ἂν θέλετε νὰ σκεπάσητε τὰ πράγματα μὲ ὡραίας λέξεις, Κύρ. Γραμματεῦ τῆς Γερουσίας, ἐγὼ περιορίζομαι νὰ σᾶς ἀντιτάξω μόνον τὸ γεγονὸς τοῦτο ὅτι, ὁ Ἁρμοστής, ὡς *primo passo* πάσης φορολογικῆς μεταῤῥυθμίσεως ἀπαιτεῖ νὰ τοῦ δώσωμεν νέους πόρους, ἤγουν νὰ ἐπιθέσωμεν ἐπὶ τοῦ λαοῦ νέους δασμούς, ἀναβαίνοντας εἰς Λ. Σ. 44,000 εἰς τὸ τέταρτον τουτέστι τοῦ ὅλου ἐτησίου εἰσοδήματος τοῦ ταμείου. Ἀντιπρόσωποι τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως, τί ἤθελαν εἴπῃ οἱ Βουλευταὶ τῆς Ἀγγλίας, ἂν ὁ ὑπουργὸς

τῶν οἰκονομικῶν ἐπαρουσιάζετο νὰ τοὺς ζητήσῃ ὡς ὅρον πραγματοποιήσεως κατεπειγούσης οἰκονομικῆς ὑπὲρ τοῦ λαοῦ προνοίας, τὴν ἐπιβολὴν ἐπὶ τοῦ λαοῦ τούτου νέων φόρων ἰσοδυναμούντων μὲ τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου εἰσοδήματος τῆς Ἀγγλίας, τουτέστι μὲ 20 περίπου ἑκατομμύρια λιτρῶν Στερλινῶν; Εἰς τὰς λίτρας 30,446 τὰς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Ἁρμοστοῦ σημειουμένας ὡς ἐξαγόμενον ἐν συνόλῳ τῶν νέων δασμῶν, πρέπει νὰ προσθέσωμεν κατ' αὐτὴν τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ἁρμοστοῦ (σελ. 51) τὸ περίσσευμα τὸ ἐκ τοῦ νέου συστήματος τοῦ εἰσπράττειν τοὺς δασμοὺς κατὰ τὸ ζύγιον, τὸ ἐκ τῆς σημάνσεως τοῦ ἑνὸς δηναρίου ἐπὶ τῶν παραλαβῶν, τὸ ἐκ τῆς ἐπαυξήσεως τῶν ναυτιλιακῶν δικαιωμάτων (σελὶς 49) καὶ ἄλλων, ὥστε ἡ ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπῆς σημειουμένη ποσότης τῶν Λ. Σ. 30,446 θέλει ὑπερβῇ τὴν εἰς τὰ πρακτικὰ σημειωθεῖσαν ποσότητα τῶν Λ. Σ. 44,000.—Καὶ λέγετε ὅσα καὶ ἂν θέλετε πρὸς δῆθεν ἀπόδειξιν ὅτι ἐλαττώνετε τὸν δασμὸν τῆς σταφίδος καὶ τοῦ ἐλαίου, καὶ ἑπομένως ἀνάγκη ν' ἀναπληρωθῇ τὸ ἔλλειμμα. Αὔξησιν, οὐχὶ ἐλάττωσιν τοῦ δασμοῦ τῆς σταφίδος προτείνετε, λίαν δὲ ἀσήμαντον ἐκ μόνον Λ. 1,000 ἐλάττωσιν τοῦ δασμοῦ τοῦ ἐλαίου ἐν συνόλῳ φέρετε. Τοῦτο τὸ ἀπέδειξαν διὰ τῆς ἀριθμητικῆς οἱ προλαλήσαντες, καὶ ἰδίως ὁ Κύρ. Βελιανίτης, τὸν ὁποῖον εὐγνωμονῶ διὰ τὴν πραγματικὴν ὑπεράσπισιν ἣν ἀνέλαβε τῶν σταφιδοφόρων νήσων, καὶ ἄς μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ συγχαρῶ τοὺς Παξοὺς ὡς ἔχοντας ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου καὶ ἕτερον ἀντιπρόσωπον, τιμῶντα οὐ μόνον τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑπτάνησον. Τοὺς λόγους καὶ τὰς ἀποδείξεις τῶν προλαλησάντων κατὰ τῆς ἐκθέσεως, πρὸς τοὺς ὁποίους, ἵνα μὴ παλιλογῶ, ἀναφέρομαι, οὐδαμῶς ἀνῃρέσατε, καὶ τὸ γεγονὸς μένει, διότι γεγονὸς εἶναι, ὅτι, οὐχὶ ἐλάττωσιν, ἢ μετάθεσιν, ἀλλὰ βαρεῖαν ἐπαύξησιν φόρων ζητεῖτε. Καὶ διατί; Δὲν τὸ λέγω ἐγώ, σᾶς τὸ εἶπεν ὁ Κύρ. Γλάδστων. «Ἀποτίομεν, εἶπεν ὁ Κύρ. Γλάδστων, τὴν ποινὴν τῶν ὅσων ἔπρα»ξαν οἱ πατέρες ἡμῶν (τῶν Ἄγγλων). Ὅταν καθιερώθη κατὰ πρῶ»τον ἡ Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, ἐστηρίχθη εἰς »τὴν ἀρχὴν νὰ διαφθείρῃ μερίδα τινὰ τοῦ Ἰονίου λαοῦ, ἵνα καθιε»ρώσῃ πολιτικήν τινα ἐπιῤῥοήν . . . ἐντεῦθεν, ἡ ἄκρα διαφθορά, »ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Ἰονίων Νήσων, ἀπὸ τὸ ἓν »ἄκρον εἰς τὸ ἄλλο.»—Καὶ δὲν σᾶς ἀρκοῦν πλέον τὰ εἰσοδήματα ὅπως στηρίξητε περαιτέρω τὸ σύστημά σας τῆς διαφθορᾶς διὰ δύω λόγους· ά. διότι ἡ τιμὴ τῶν προϊόντων μας ἐξέπεσε, καὶ β'. διότι ἄλλοτε εὐτελῶν ὀργάνων ἀνάγκην εἶχεν ἡ Προστασία, σήμερον ὅμως τῆς χρειάζονται ὄργανα μεγαλητέρας βαρύτητος, καὶ ἀνάγκη ν' ἀγορασθῶσιν ἀκριβώτερον.—Ἐχρεωκόπησε τὸ ταμεῖόν σας, ἐχρεωκόπησε τὸ σύστημά σας, καὶ ἡ Κυβερνητικὴ μηχανή σας προσέκρουσε καὶ δὲν προχωρεῖ πλέον, οὔτε οἰκονομικῶς οὔτε πολιτικῶς. Μεταῤ-

ΓΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ῥύθμισιν λοιπὸν φωνάζετε· ἀλλὰ μεταῤῥύθμισιν τῶν θεσμῶν, πρὸς σφαγίασιν τοῦ ἐθνικοῦ μας ζητήματος, καὶ πρὸς ἐξαφάνισιν καὶ αὐτῆς τὴν ἐνυπαρχούσης σκιᾶς τῆς πολιτικῆς τῆς Ἑπτανήσου προσωπικότητος· ἀλλὰ μεταῤῥύθμισιν φορολογικὴν πρὸς ἐπαύξησιν ἔτι μᾶλλον τῆς χρεωκοπίας, εἰς ἣν τὴν κοινωνίαν ὠθήσατε. Καὶ ἡ κοινωνία χρεωκοπεῖ μὲ ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Ἁρμοστοῦ περὶ ἀνθηρᾶς αὐτῆς καταστάσεως, μὲ ὅλας τὰς εὐγλώττους ἀγορεύσεις τοῦ γραμματέως τῆς Γερουσίας πρὸς δῆθεν ἀπόδειξιν τῆς καταστάσεως ταύτης.—Σᾶς ἐδείξαμεν τὸ ὑπέρογκον δάνειον τῆς Ἰονίου Τραπέζης, τὸ ὑπέρογκον ποσὸν, εἰς ὃ ἀναβαίνουν αἱ ἰδιαίτεραι ἐγγραφαὶ, καὶ ὑμεῖς εἰς ἀπάντησιν μᾶς λέγετε, ὅτι, μεγάλα κεφάλαια Ἰονικὰ ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἰόνιον Τράπεζαν καὶ εἰς ἄλλας τραπέζας· καὶ λησμονεῖτε, ὅτι τοῦτο λέγοντες, δεικνύεσθε λησμονοῦντες τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης ἐκείνης, ἣν ἐπικαλεῖσθε, καὶ ἥτις σᾶς λέγει, ὅτι παντοῦ, ὅπου τὰ κεφάλαια κρύπτονται εἰς τὰς τραπέζας ἐπὶ σμικρῷ τόκῳ καὶ δὲν προβαίνουν νὰ κυκλοφορήσωσιν ἐπὶ μεγαλητέρῳ τόκῳ εἰς τὴν κοινωνίαν, τοῦτο δίδει τὴν τελευταίαν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ κοινωνία ἐκείνη εὑρίσκεται εἰς χρεωκοπίαν, διότι τοῦτο δεικνύει, ὅτι τὸ δειλὸν κεφάλαιον δὲν βλέπει νὰ ἔχῃ ἀσφάλειαν ἂν ἐξέλθῃ νὰ κυκλοφορήσῃ.—Μᾶς ἐχρεωκοπήσατε, καθότι, διὰ τοῦ ὑπερόγκου δασμοῦ τῶν 20 τοῖς % ἐπὶ τῶν κυριωτέρων προϊόντων μας, ὁ ἰδιοκτήτης ἀνὰ πενταετίαν χάνει τὸ ὅλον του εἰσόδημα. Τίς τῶν ἰδιοκτητῶν ἠδύνατο νὰ ἀνθέξῃ ἀφοῦ ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη δεκάκις τοῦ ἀφῃρέθη, ὑπὸ μόνης τῆς φορολογίας, τὸ ὅλον τοῦ εἰσοδήματός του; Προσθέσατε τώρα τὰς λοιπὰς τῆς ἰδιοκτησίας περιπετείας· προσθέσατε τὴν νόσον τῶν σταφιδαμπέλων· συλλογισθῆτε, Κύρ. γραμματεῦ τῆς Γερουσίας, ὅτι ἡ Ἑπτάνησος εἶναι τόπος κυρίως γεωργικὸς, καὶ τότε ἔχετε ἐνώπιόν σας πλήρη καὶ τὴν αἰτιολογίαν τῆς χρεωκοπίας τῆς γεωργικῆς ταύτης κοινωνίας. Ἡ κτηματικὴ πίστις ἐξέλιπεν, ἡ ἀξία τῶν κτημάτων εἶναι μόνον ὀνομαστικὴ, ὁ δὲ κεφαλαιοῦχος βλέπων, ὅτι, ἂν κυκλοφορήσῃ τὰ κεφάλαιά του, θέλει εὑρεθεῖ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ τὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ κτημάτων, τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ προετοιμάσουν τὴν ἄφευκτον χρεωκοπίαν, προτιμᾷ νὰ τὰ κλείῃ εἰς τὰς τραπέζας. Σᾶς λέγομεν, ὅτι τὸ προϊὸν τῆς σταφίδος, σιμώνει εἰς τὴν ἀπώλειάν του, ὅτι, ἡ μετανάστευσις προχωρεῖ μὲ ἐπίφοβα βήματα, καὶ ὅτι ἂν γρήγορα μέτρα δὲν ληφθῶσι, τὰ ἀποτελέσματα θέλουν εἶσθαι λυπηρά. Καὶ ὑμεῖς μᾶς ἀπαντᾶτε δεικνύοντές μας, τί εἰσέπραξε τὸ Ταμεῖον εἰς τὰ τελευταῖα τρία ἔτη· καὶ ἐκ τοῦ κεφαλαίου ἐκείνου προχωροῦντες εἰς τοὺς ὑπολογισμούς σας, μᾶς δεικνύετε ὑπέρογκον ποσὸν χρημάτων εἰσπραχθὲν εἰς τὰς σταφιδοφόρους νήσους· ἀλλὰ ἐλησμονήσατε νὰ ἀφαιρέσητε τὰ ἔξοδα τῆς καλλιεργείας καὶ τῆς θειώσεως, ἐλησμονήσατε, ὅτι τὰ ἔξοδα ταῦτα φθάνουν πολλάκις εἰς 16 τάλληρα καὶ περισσότερον ἀνὰ

χιλιόλιτρον σταφίδος, ὅτι ἡ σταφὶς ἂν πωλῆται πρὸς 20 τάλληρα τὴν χιλιάδα, μόλις παρέχει τέσσαρα καθαρὰ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, καὶ ὅτι, πολλάκις βιαζόμεθα νὰ στέλλωμεν τὸ προϊόν μας εἰς τὰς ξένας ἀγορὰς, καὶ τελειόνομεν οὐ μόνον νὰ μὴν εἰσπράξωμεν, ἀλλὰ νὰ πληρώσωμεν καὶ τὰ ἔξοδα τῆς μετακομίσεως. Καὶ μόλον τοῦτο συμπεραίνετε, ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν, καὶ εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο φθάσαντες, Κύρ. γραμματεῦ τῆς Γερουσίας, ἀφίσατε τὸ ζήτημα τῆς φορολογικῆς μεταῤῥυθμίσεως, καὶ εἰσήλθατε πομπωδῶς εἰς τὸ ζήτημα τῆς μεταῤῥυθμίσεως τῶν θεσμῶν ὅπου προχωρῶ νὰ σᾶς ἀκολουθήσω.—

Ἐνταῦθα φθάσαντες, ἔντιμοι συνάδελφοι, ὀφείλω νὰ σᾶς καθυποβάλλω παρατήρησίν τινα.—Ἕως οὗ ὁ γραμματεὺς τῆς Γερουσίας περὶ φορολογικῆς μεταῤῥυθμίσεως ὡμιλοῦσε, μετεχειρίζετο τὸ τρίτον ἑνικὸν πρόσωπον εἴτε τὸ πρῶτον πληθυντικόν· ἔλεγε π. χ. *ἐπρότεινεν, ἀπεφάσισεν*, ὁσάκις ἤθελε νὰ ἐννοήσῃ τὴν Κυβέρνησιν, *ἐπροτείναμεν, ἀπεφασίσαμεν*, ὁσάκις ἤθελε νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὸν ἑαυτόν του μὲ τὴν κυβέρνησιν· ἀφ' ὅτου ὅμως ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ περὶ συνταγματικῆς μεταῤῥυθμίσεως, μετεχειρίσθη τὸ πρῶτον ἑνικὸν, καὶ *ἐσκέφθην* μᾶς ἔλεγεν, *ὡμίλισα, ἐνήργησα, ἔκαμα* κτλ. Τί δηλοῖ τοῦτο; Θέλει τάχα νὰ παραστήσῃ ὁ γραμματεὺς τῆς Γερουσίας, τὴν ἰδέαν τῆς μεταῤῥυθμίσεως, ὡς ἰδέαν ἀποκλειστικῶς ἰδικήν του, ὡς ἰδέαν ἐξερχομένην ἀπὸ τὸ ἄτομον τοῦ ἐντίμου Κυρ. Βραΐλα, ἐπανερχομένην εἰς αὐτὸ, καὶ περιστρεφομένην εἰς μόνον αὐτό; Οὐχὶ βεβαίως, καθότι πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἂν ὄχι κατὰ τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν, ἰδέαι ἐξερχόμεναι ἀπὸ ἓν ἄτομον καὶ ἐπανερχόμεναι, ἢ περιστρεφόμεναι εἰς μόνον αὐτὸ, ἀποκαλοῦνται ἰδέαι μονομανίας, καὶ βεβαίως, οὔτε ἐγὼ ἔχω διάθεσιν, οὔτε ὑμεῖς θέλετε μοὶ ἐπιτρέψει ν' ἀποκαταστήσω ἀντικείμενον πολιτικῆς, καὶ δὴ βουλευτικῆς συζητήσεως ἰδέας μονομανίας.

—Ὁ Κ. γραμματεὺς τῆς Γερουσίας, διακόπτων τὸν ἀγορεύοντα, λέγει· δύνανται ὅμως νὰ ἦναι καὶ ἰδέαι ἐγωϊσμοῦ.

Ὁ Κ. Λομβάρδος ἀκολουθῶν λέγει—οὐχί· καθότι ὁ ἐγωϊστὴς, οὐχὶ πάντοτε, ἀλλὰ πολλάκις γινώσκει τὰ συμφέροντά του, καὶ πειρᾶται ἐνίοτε νὰ δείξῃ συγκοινωνοὺς τῶν ἰδεῶν του καὶ ἄλλους, ἐνῷ μόνον ὁ μονομανὴς θέλει νὰ περιστέλλῃ τὰς ἰδέας του εἰς μόνον τὸν ἑαυτόν του. Ἀλλ' ὁ Γραμματεὺς τῆς Γερουσίας ὡμίλησε μὲ τὸ πρῶτον πρόσωπον περὶ συνταγματικῶν μεταῤῥυθμίσεων, ὄχι δι' ἄλλο, εἰμὴ διότι, παρίσταται ὡς ὁ ὑπέρτατος συνήγορος τῶν μεταῤῥυθμίσεων, ὡς οἱωνεὶ ἐκπροσωπεύων αὐτὴν τὴν μεταῤῥύθμισιν. Ὡς ἐκ τούτου, κἀγὼ θέλω παύσει, εἰς τὸ περαιτέρω μέρος τοῦ λόγου μου, τοῦ ν' ἀπευθύνωμαι, εἴτε πρὸς τὸν Γραμματέα τῆς Γερουσίας, εἴτε πρὸς ἄλλον, καὶ θέλω ἀποταθῆ, ἀκολουθῶν τὸν λόγον τοῦ Γραμ. τῆς Γερουσίας, πρὸς αὐτὴν τὴν μεταῤῥύθμισιν, καὶ τοὺς μεταῤῥυθ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μιστὰς ἐν συνόλῳ καὶ ἀφῃρημένως. Καὶ τὴν διαδήλωσιν ταύτην ὀφείλω ἔτι μᾶλλον νὰ κάμω, διότι ἀφοῦ ἡ μεταῤῥύθμισις μὲ τοιαύτην τόλμην ἐνώπιόν μας ἐπαρουσιάσθη, μὲ ἴσην τόλμην θέλω τὴν ἀκολουθήσει κἀγὼ παντοῦ ὅπου δύναμαι νὰ τὴν ἀνακαλύψω, εἴτε ἐντὸς, εἴτε ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου. Μὴ νομίσῃ τις δὲ, ὅτι εἰς τὰς ἀποτάνσεις μου πρὸς τὴν μεταῤῥύθμισιν σκοπεύω οὔτε ἐμμέσως οὔτε ἀμέσως νὰ ἀποταθῶ πρὸς ἄτομον, ἢ ἄτομα, διότι τὰ ἄτομα ἐσεβάσθην καὶ σέβομαι πάντοτε, καὶ μόνον κατὰ τῆς ἰδέας ἐπιτίθεμαι.

Πλὴν τοσάκις τὴν μεταῤῥύθμισιν ἐπρόφερα καὶ, ἐναντίον τοῦ συστήματός μου, δὲν τὴν κατηράσθην ἀκόμη; καὶ ἂν τὴν καταρασθῶ, θὰ ἐγερθῇ ἴσως καὶ πάλιν ὁ ἔντιμος Βουλευτὴς Λευκάδος Κ. Βαλαωρίτης νὰ εἴπῃ ὅτι »αἱ κατάραι καὶ τὰ ἀναθέματα ἁρμόζουν εἰς »λαοὺς ἀνάνδρους καὶ ἐκχαυνωμένους, καὶ ὅτι πολιτικοὶ ἄνδρες »πλήρεις θάῤῥους καὶ ζωῆς δὲν ἀναθεματίζουν, μάχονται, ἔστω καὶ διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ μάχονται;»

Συμφωνῶ, ὅτι διὰ τοῦ λόγου πρέπει νὰ μαχώμεθα, διότι ὅπλον ἄλλο πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀτυχοῦς πατρίδος μας δὲν ἔχομεν, καὶ τὸ ὅπλον τοῦτο πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπειράθην καὶ ἐγὼ νὰ τὸ μεταχειρισθῶ, κατὰ τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ κατάρα καὶ ἡ εὐχὴ δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ μεταχείρισις τοῦ ὅπλου τοῦ λόγου, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι εὔχεται ὁ ἐκχαυνωμένος δοῦλος, δὲν καταρᾶται τὸν δεσπότην του· χαϊδεύει τὰς ἁλύσεις του, ὅταν τὰς βλέπῃ χρυσουμένας, καὶ φιλεῖ τὴν χεῖρα ἥτις μὲ τὸ βούνευρον τοῦ ξεσχίζει τὰς σάρκας. Ἀλλὰ καταρᾶται ὁ ἁλυσωμένος ἐλεύθερος, δάκνει τὰς ἁλύσεις του ἐνῷ πειρᾶται νὰ τὰς διασπάσῃ, ὡς κατηράσθης καὶ σὺ, φίλτατε Βαλαωρίτη, τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν, καθ' ἣν κατὰ τῆς κατάρας ἐξεφράζεσο· καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο μέρος τοῦ ἐμπνευσμένου λόγου σου, καθ' ἣν στιγμὴν ἔδιδες νέαν ἀπόδειξιν, ὅτι εἰς τὰ στήθη σου ἐμφωλεύει ψυχὴ ἀληθῶς ἐλευθέρα, ὅταν εἶδες νὰ ἔλθουν ἐνώπιόν σου αἱ σκιαὶ τοῦ Λεωτσάκου καὶ τοῦ Μωραϊτίνη, ὅταν ἔῤῥιπτες τὸ βλέμμα τῆς διανοίας σου εἰς τὰ αἱματόφυρτα θύματα τοῦ Ναυπλίου, δὲν ἠδυνήθης νὰ κρατηθῇς καὶ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς σου κατηράσθης τοὺς πρωταιτίους, καὶ ἐπεκαλέσθης τοὺς κεραυνοὺς τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, καὶ τοὺς καταρῶμαι καὶ ἐγὼ μετὰ σοῦ, καθὼς καταρῶμαι σὲ, ὦ μεταῤῥύθμισις, ὡς σὲ καταρᾶται σύμπας ὁ Ἰόνιος Λαὸς, καὶ σὲ καταρᾶται, οὐχὶ ὡς λαὸς δοῦλος καὶ ἐκχαυνωμένος, ἀλλ' ὡς λαὸς, ὅστις ἐνῷ αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ ζωὴν σφριγῶσαν, ἥτις πειρᾶται νὰ ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὰ παρεμβαλλόμενα εἰς τὴν ἀνάπτυξίν της ἐμπόδια, βλέπει σὲ, ὦ Μεταῤῥύθμισις, νὰ μὴ ἐργάζεσαι δι' ἄλλο, εἰμὴ, διὰ ν' ἀφαιρέσῃς τὰ προσκόμματα, τὰ ὁποῖα ὁ ξένος ἀπαντᾷ εἰς τὴν κατὰ τοῦ ἐθνικοῦ στοιχείου ἀντενέργειάν

του. Τοιαύτη ὑπάρχει ἡ φύσις σου, τοιαύτη ὑπάρχει ἡ ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης ἀποδεικνυομένη ἀποστολή σου. Παρουσιάζεσαι παντοῦ διὰ νὰ μεταῤῥυθμίσῃς, τουτέστι ν' ἀναδιοργανώσῃς ἑτοιμόῤῥοπα συστήματα, ὅπως δυνηθῶσιν ἀκόμη νὰ ὑπάρξωσιν. Ὅπου δὲ τὸ ἑτοιμόῤῥοπον σύστημα παρουσιάζει, ἀφ' ἑνὸς μὲν ξένον δεσπότην, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐθνικότητα παλαίουσαν καὶ προσεγγίζουσαν νὰ ἴδῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀγώνων της, ἐκεῖ, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεώς σου, ἄλλην ἀποστολὴν δὲν δύνασαι νὰ ἔχῃς, εἰμὴ νὰ βοηθήσῃς τὸν ξένον δεσπότην, ὅπως ὑπὸ νέας μορφὰς καὶ τύπους, παρατείνῃ τὴν ὕπαρξιν τῆς δεσποτείας του. Ἰδοὺ διατὶ ἡ κοινωνία μας σὲ καταρᾶται περισσότερον παρὰ τὸν καταχθονισμὸν, διότι ἐνῷ ὁ καταχθονισμὸς οὐδεμίαν δύναται πλέον νὰ παρέξῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὸν ξένον, διότι παρῆλθεν ὁ καιρός του, ἐνῷ δὲν δύναται εἰμὴ νὰ τοῦ φέρῃ ἐμπόδια, ἐνῷ ὁ ξένος στρέφῃ παντοῦ τὸ βλέμμα ἐπικαλούμενος βοήθειαν, μόνη Σὺ τρέχεις πρόθυμος ἵνα τοῦ προσφέρῃς τὴν βοήθειαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἀλλαχόθεν δὲν δύναται νὰ εὕρῃ.

Ἔπειτα ἀφοῦ, μετὰ τὴν ἐπὶ Γλάδστωνος παντελῆ ἀποτυχίαν σου, σὲ εἴδαμεν νὰ ἐξέλθῃς τοῦ περιβόλου τούτου, κηρύττουσαν ὅτι δὲν εἶχες πλέον ἀποστολὴν, καὶ δεικνύουσαν τὸν μαῦρον σταυρόν σου, μὲ τὰς αἰνιγματώδεις ἐπιγραφάς του, ὡς τὴν μόνην εἰς σὲ ἀπομείνασαν κληρονομίαν, εἶχε δικαίωμα ὁ ἀτυχὴς οὗτος τόπος νὰ ἐλπίσῃ ὅτι ἤθελες τὸν ἀφίσει ἥσυχον τοὐλάχιστον εἰς τὴν ὀδύνην του, καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦ ξενισμοῦ πάλην του. Ἀλλὰ σὲ βλέπει καὶ πάλιν ὑπὸ τὴν διπλῆν ἀρχαίαν μορφήν σου, ἐντεῦθεν μὲν νὰ παρουσιάζεσαι προπέτις, προτείνουσα τὸ σύνηθες κάνιστρον τῶν δώρων σου, ἐκεῖθεν δὲ νὰ ἵστασαι σιωπηλὴ ὑπὸ τὸν σταυρόν σου προσπαθοῦσα νὰ προχωρήσῃς ὑπὸ τὸ νέον σου προσωπεῖον τῆς βελτιώσεως, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐκεῖθεν σὲ βλέπει ἀποπειρωμένην τὰ πάντα ὅπως ἐνσπείρῃς παντοῦ τὴν ἀποθάῤῥυνσιν, τὴν δειλίαν, τὸν φόβον, ὅπως εἰ δυνατὸν ἀναστείλῃς περαιτέρω ἐθνικὰ βήματα· ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν, σὲ βλέπει ἀποπειρωμένην νὰ προχωρήσῃς διὰ τῶν ἑλιγμῶν τοῦ ἀρχαίου ὄφεως, ἵνα προσφέρῃς τὸν ἀπηγορευμένον καρπὸν τοῦ ὁποίου ἡ γεῦσις θέλει συνεπιφέρει τὴν ἀπελπισίαν, τὴν ὀδύνην, τὸν θάνατον. Κρῦψε τὸ δῶρον σου! εἶναι δῶρον δηλητήριον. Κρῦψε τὸν σταυρόν σου! δὲν προμηνύει ἀνάστασιν ἀλλὰ θάνατον, διότι δὲν εἶναι ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τοῦ δυναμένου μὲν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ νὰ ἐκπνεύσῃ, ἀλλὰ ἐκπνέοντος μὲ τὴν βλασφημίαν εἰς τὸ στόμα—Κρῦψε τὸν Σταυρόν σου! ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ σου ἐκείνου σὲ εἶδεν ὁ ἀτυχὴς οὗτος τόπος νὰ στρέψῃς τὰ βλέμματα οὐχὶ πρὸς τὸν μετὰ σοῦ συσαυρόμενον Ἰησοῦν τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐπιστατοῦντας τὴν σταύρωσιν κεντηρίωνας τοῦ ξένου· τοὺς ἔνευσας, σὲ ἐννόησαν,

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

σὲ κατεβίβασαν τοῦ σταυροῦ καὶ σὲ ὡδήγησαν καὶ σὲ ἐνεθρόνισαν εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Πιλάτου.

Σὲ εἴδαμεν ὅταν εἰς τὸν σταυρόν σου ἔθετες τὰς αἰνιγματώδεις ἐπιγραφὰς, (α) καὶ ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς ἔγραφες *ἐθνισμὸν*, δεξιόθεν *εὐσυνειδησίαν*, ἀριστερόθεν *σύνεσιν*, καὶ εἰς τὸ κάτω μέρος *μεταῤῥύθμισιν*, σὲ εἴδαμεν καὶ σὲ ἠκούσαμεν νὰ μᾶς δεικνύῃς τὰ θύματα τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ Στρατοδικείων τῶν 1849.—Τὰ εἴδαμεν καὶ ἡμεῖς τὰ θύματα ἐκεῖνα, ἐκλαύσαμεν εἰς τοὺς στεναγμούς των, εἰς τὴν ἀγωνίαν των, εἰς τὸν θάνατόν των· ἀναθεματίσαμεν τὸν δήμιόν των, κατηράσθημεν τὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα τὰ ἐξηπάτησαν, καὶ εἰς τὴν ἀγχόνην τὰ ὡδήγησαν. Ἀλλὰ σὲ εἴδαμεν ἀκόμη, ὦ μεταῤῥύθμισις, νὰ σιμώσῃς τὸν δήμιον τῶν θυμάτων ἐκείνων, νὰ ἁπλώσῃς τὴν χεῖρα καὶ περιπαθῶς νὰ σφίγξῃς τὴν χεῖρα ἐκείνην, ἥτις ἀκόμη ἐκάπνιζεν ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἀθώων συμπολιτῶν σου (β). Συνενοήθης καὶ συνενώθης μὲ τὸν Οὐάρδον ἐκεῖνον ὅστις ἐφυλάκισεν, ἐξώρισεν, ἐμαστίγωσεν, ἀπηγχόνισεν, ἐτουφέκισεν ἄτομα· ἀπεστέγωσε, κατηδάφισεν οἰκίας, ἐρήμωσεν ἀγροὺς, ἔῤῥιψεν ὁλόκληρον κοινωνίαν εἰς τὴν ἀπελπισίαν, καὶ συνενοήθης μετ' αὐτοῦ ἵνα τὸν βοηθήσῃς νὰ πραγματοποιήσῃ τὰ περαιτέρω σχέδιά του.—Ἐν τῷ μέσῳ τῶν νέων προγραφῶν τοῦ 1852, τὰς ὁποίας ἂν καὶ τυχὸν δὲν τὰς ὑπηγόρευσες, τὰς ὑπερασπίσθης, σὲ ἴδαμεν νὰ προβῇς κατὰ τὴν ἱερὰν στιγμὴν τῶν ἐκλογῶν μὲ τὴν αἰσχρὰν δεκακαλπίαν καὶ μὲ τὰ ἄλλα πασίγνωστα ἀθέμιτα μέσα, ὅπως, εἰ δυνατὸν, ἐπιτύχῃς ν' ἀποκλείσῃς ἀπὸ τὸν περίβολον τοῦτον τὴν ὑ-

(α) Σ. Σ. Νέας Ἐποχῆς.—Ἵνα καταστήσωμεν καταληπτὸν τὸ χωρίον τοῦτο, μεταφέρομεν τὰ ἑξῆς ἐκ τοῦ λόγου, ὃν ὁ μεταῤῥυθμιστὴς Κ. Κουρῆς ἐξεφώνησεν ἐν τῇ Βουλῇ τὴν 7[19 Φεβρουαρίου 1859.

»Ἐγὼ, καίτοι κατοικῶν εἰς τὸ ὀρεινότερον τῆς Ἑπτανήσου μέρος, (ἐγένετο δη»λαδὴ μεταῤῥυθμιστὴς!), καίτοι μεμονωμένος, ἀπηυδισμένος ὑπὸ τῶν παθημάτων, »ὑψόνω τὴν σημαίαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἀπ' ἀρχῆς ὤφειλεν ἡ Βουλὴ αὕτη νὰ ὑ»ψώσῃ, τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ, τὸ σύμβολον τοῦτο τῆς πίστεως καὶ τοῦ μαρ»τυρίου, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει γεγραμμένον Ἐθνισμὸς, δεξιόθεν Εὐσυ»νειδησία, ἀριστερόθεν Σύνεσις, καὶ εἰς τὸ κάτω μέρος Μεταῤῥύθμησις· καὶ τὴν »σημαίαν ταύτην, καίτοι παρὰ πάντων ἐγκαταλελειμμένος, ἀσπάζομαι, καὶ μετ' οὐ »πολὺ ἴσως τὴν ἀσπασθῇ καὶ ἡ Ἑπτάνησος.»

Τότε ὁ Κ. Κουρῆς ὡμολόγησε ἑαυτὸν παρὰ πάντων ἐγκαταλελειμμένον, καὶ ἤδη προσεκτήσατο δύο ἢ τρεῖς ὀπαδοὺς, στοιχίζοντας ὅμως τὴν τιμὴν ἑαυτῶν καὶ τῆς Κεφαλληνίας. Τότε κατῃσχυμένος ἐδραπέτευσεν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ περιβόλου, καὶ ἐσχάτως εἰς τὸν περίβολον ἔμεινεν, ἵνα τὴν Βουλὴν διαιρέσῃ, ὡς ἐδιαίρεσεν, ἵνα ζιζάνια μεταξὺ τῶν ῥιζοσπαστῶν ἐνσπείρῃ, ὡς ἔσπειρε, καὶ ἵνα θυσιάσῃ ὡς ἐθυσίασε τὴν τιμὴν τοῦ Κ. Ζερβοῦ, ἥτις καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Κεφαλληνίαν ἅπασαν στοιχίζει παθήματα, θυσίας, αἵματα καὶ μαρτύρια. Ἐλπίζει ὁ Κ. Κουρῆς, ὅτι διὰ τοῦ Κ. Ζερβοῦ θέλει καθολικευθῇ ἡ ἰδέα του, ἀλλ' ἀπατᾶται. Ἐντὸς δύο ἐτῶν θέλει ἰδεῖ τὰ ἐξαγόμενα.

(β) Σ. Σ. Νέας Ἐποχῆς.—Ἐδῶ ἐννοεῖ ὁ ἀγορεύων τοὺς ΚΚ. Κουρῆ καὶ Βράϊλα καὶ τοὺς λοιποὺς μεταῤῥυθμιστὰς, οἵτινες μετὰ τὰς τραγικὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ σκηνὰς ἐσυνθηκολόγησαν μετὰ τοῦ Οὐάρδου· ἐὰν δὲ ὁ ὁ Κ. Κουρῆς ἔπειτα τὰς μεταῤῥυθμίσεις κατεπολέμησεν, ἀποδοθήτω ἡ χάρις εἰς τὸν Οὐάρδον, ὅστις ἄλλον ἐπροτίμησε.

ποστήριξιν τῆς Ἐθνικῆς ἰδέας. Σὲ εἴδαμεν τότε ἐπὶ τῆς Προεδρείας τῆς Γερουσίας ἀφ' ἑνὸς, ἐπὶ ἐκείνης τῆς Βουλῆς ἀφ' ἑτέρου,—ἐπὶ τῆς ἕδρας ἐκείνης ἐκεῖ, πρὸ τῶν ποδῶν τῆς ὁποίας, σκύψατε νὰ τὸν ἴδῆτε ὑπάρχει ἀνεῳγμένος τάφος, ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ ὁποίου κρεμαμένης εἰσέτι, εἶναι γεγραμμένον, στραφῆτε νὰ τὸ ἀναγνώσητε »*διὰ τὸν καταβάντα εἰς ἐμὲ οὐκ ἔστιν ἐλπὶς ἀναστάσεως*», τάφος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προφυλαχθῆτε ὅσοι ἔχετε καιρὸν ἀκόμη νὰ τὸν ἀποφύγητε,—σὲ εἴδαμεν, λέγω, νὰ ὑποστηρίξῃς καὶ τὰς ἐλευθεροκτόνους ἐκείνας μεταῤῥυθμίσεις τῶν 1852, καὶ τὰ διαβόητα ἐκεῖνα νομοσχέδια, σὲ εἴδαμεν . . . . . ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἀνάμνησις προσφάτου ἱστορίας, ζωντανῆς τηρουμένης εἰς τὴν μνήμην ὁλοκλήρου τοῦ τόπου, ὅστις μὲ φρίκην σὲ ἐνθυμεῖται καὶ μὲ ἀνωρθωμένας τὰς τρίχας σὲ ἀναθεματίζει;—Δὲν δύναμαι ὅμως νὰ μὴ ἐνθυμήσω τὴν ἐπὶ Γλάδστωνος διαγωγήν σου. Παρώτρυνας τότε νὰ γίνῃ ἡ πρότασις τῆς Ἑνώσεως, ἐδεικνύεσο ἀνυπόμονος πότε νὰ ἐκπεραιωθῇ, διότι ἐνόμισες μὲ τὸ μέσον τοῦτο νὰ ἀποκλείσῃς ἀπὸ τὸν περίβολον τῆς Βουλῆς τὴν Ἐθνικὴν ἰδέαν, καὶ νὰ ἐνθρονίσῃς τὸν ἑαυτόν σου, ὅπως τὸν ἀποικισμὸν καθιερώσῃς. Σὺ μεταῤῥύθμισις, ἥτις μαγουλοσέρνεσαι κατὰ τοῦ καταχθονισμοῦ, τί ἄλλο ἐπειράθης ἐπὶ Οὐάρδου εἰμὴ νὰ μᾶς φέρῃς ὄπισθεν τῶν 1817;—Σὺ ἥτις διαῤῥηγνύεις τὰ ἱμάτιά σου κατὰ τῆς ἰδέας τοῦ ἀποικισμοῦ, τί ἄλλο ἐπειράθης ἐπὶ Γλάδστωνος, εἰμὴ πραγματικὴν Ἀγγλικὴν ἀποικίαν τὴν Ἑπτάνησον νὰ ἀποκαταστήσῃς; Σὺ, ἥτις φωνάζεις, ὅτι δι' ἄλλο δὲν ἐργάζεσαι, εἰμὴ διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Ἔθνους, δὲν σοῦ ἐξέφυγε, καὶ μᾶς ὡμολόγησες ἐπὶ Γλάδστωνος, ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου, ἐπισήμως, ὅτι δι' ἄλλο δὲν ἀγωνίζεσαι, εἰμὴ διὰ νὰ σχηματίσῃς διαφόρους Ἑλληνικὰς ἐπικρατείας χωρισμένας ἀπ' ἀλλήλων, ὁμολογοῦσα τοιουτοτρόπως, ὅτι τέρμα τῶν ἀγώνων σου ἔχεις οὐχὶ τὴν συνένωσιν, ἀλλὰ τὸν διαμελισμὸν τοῦ Ἔθνους; (α)

Ἂν τὰ βήματά σου, καὶ τὴν ἀποστολήν σου ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου ἐξετάσωμεν, δὲν σὲ βλέπομεν παντοῦ παρουσιαζομένην, ὅπως τοὺς ξένους δεσπότας βοηθήσῃς, ἵνα τὸν ζυγὸν ἐπὶ τῶν καταπιεζομένων ἐθνικοτήτων δυνηθῶσι νὰ διατηρήσωσι; Τί ἄλλο παρὰ

(α) Σ. Σ. Νέας Ἐποχῆς.—Ἰδοὺ τί ἔλεγεν ὁ μεταῤῥυθμιστὴς Κ. Βράϊλας, ὡς ἐπιτετραμμένος τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου Κ. Γλάδστωνος, εἰς τὴν ἐν τῇ Βουλῇ ἀγόρευσίν του 3 Φεβρ. 1859, ἐφ' ἧς ἐπιστῶμεν τὴν προσοχὴν ἁπάντων . . . . . »ὁ »πρώτιστος, ὁ πλέον διακεκριμένος καὶ περιφανὴς χαρακτὴρ τοῦ ἑλληνισμοῦ εἶναι »αὐτὴ ἡ ποικιλία, αὐτὴ ἡ πληθὺς τῶν κέντρων· ἡ πληθὺς αὕτη τῶν κέντρων »δὲν διασπᾷ τὴν ἐνδοτάτην τοῦ ἔθνους ἑνότητα, ἀλλὰ καθιστᾷ αὐτὴν ζωηροτέραν, »διότι τὰ πολλὰ ταῦτα κέντρα συνεχόμενα διὰ τῆς ταὐτότητος τῆς καταγωγῆς, τῆς »θρησκείας, τῆς γλώσσης, τῶν ἀναμνήσεων, τῶν παραδόσεων, τοῦ προορισμοῦ, τῶν »προσπαθειῶν καὶ τῶν ἐλπίδων, παριστάνουσι τὸ ὡραιότατον ἐκεῖνο θέαμα τὸ ὁ»ποῖον παρουσιάζουσι τὰ οὐράνια σώματα ἐν τῷ στερεώματι . . . .» Ἂς μελετήσῃ ὁ ἀναγνώστης ἐμβριθῶς τὸ χωρίον τοῦτο, διότι ἑρμηνεύει τὰ ἀποτελέσματα τῆς παραδοχῆς τῶν μεταῤῥυθμίσεων.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τοῦτο ἐπειράθης καὶ πειρᾶσαι ἐν Ἰταλίᾳ; Ἂν οἱ ἀποβληθέντες Δοῦκες τῆς Ἰταλίας, ἂν ὁ ἐκθρονισθεὶς Βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως ἤθελεν ἀκούσει τὰς συμβουλὰς τῶν τυραννοφίλων καὶ κατώρθωναν νὰ σὲ παρεισάξωσιν εἰς τὰ Κράτη των, ἤθελεν ὑπάρχει σήμερον Ἰταλία ἡνωμένη; Ἂν ἡ Αὐστρία κατορθώσῃ νὰ πείσῃ τοὺς Ἐνετοὺς νὰ δεχθῶσι μεταῤῥυθμίσεις, τὸ Ἐνετικὸν ζήτημα θέλει λυθῇ εὐκολώτερα, ἢ δυσκολώτερα ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀπήντησε μέγας πολιτικὸς νοῦς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες οὐχὶ εὐκόλως εἰς τὸν Κόσμον γεννῶνται. Ὁ Κόμης Καβοὺρ εἰς τὸν προτελευταῖον ἐν τῇ Ἰταλικῇ Βουλῇ λόγον του, ὁμιλῶν περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ἑνετίας, ἀπετάθη πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς καὶ θερμῶς τοὺς ἐσύστησε νὰ μὴν ἀπατηθῶσι καὶ συνάψωσι συνθηκολογίας μετὰ τῆς Αὐστρίας, νὰ μὴ δεχθῶσιν οὐδεμίαν παρ' αὐτῆς προτεινομένην μεταῤῥύθμισιν, ἀλλὰ νὰ ἐπιμείνωσι καὶ νὰ ὑποφέρωσιν, ὅπως οὕτω ἐπιταχύνωσι τὴν ἀπελευθέρωσίν των. Ἂν ἐν Οὐγγαρίᾳ ὑπερισχύσῃς, ὦ Μεταῤῥύθμισις, τὸ Οὐγγρικὸν ζήτημα δὲν ἐτάφη; Σύμπασα ἡ Εὐρώπη δὲν ἵσταται μὲ προσηλωμένα τὰ βλέμματα πρὸς τὴν Οὐγγαρίαν διὰ νὰ ἴδῃ ἂν οἱ Οὖγγροι θὰ συνθηκολογήσωσι μεταῤῥυθμίσεις μετὰ τῆς Αὐστρίας, ἢ θὰ ἐπιμείνωσιν ἀπαιτοῦντες τὴν Ἐθνικήν των ἀποκατάστασιν; Ποῖον ἄλλον παρὰ σὲ ἐπικαλεῖται περιπαθῶς ἡ φιλότουρκος πολιτική, ὦ Μεταῤῥύθμισις! ἵνα ἐπιτύχῃ διὰ σοῦ τὴν στήριξιν τοῦ θρόνου τοῦ Σουλτάνου, καὶ κρατήσῃ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς τυραννίας δεκαπέντε ἑκατομμύρια ἀδελφῶν μας; Τίς ἄλλος παρὰ τὴν ὑπερίσχυσιν τῆς δογματολογίας σας, ὦ μεταῤῥυθμισταί, ἔφερε τὰ πράγματα τῆς ἐλευθέρας μερίδος τοῦ ἔθνους μας εἰς ἣν κατάστασιν σήμερον εὑρίσκονται, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ σεῖς δυσανασχετεῖτε;—Ἀκολουθήσατέ με! ἂς μεταβῶμεν νοερῶς εἰς τὸ ἐλεύθερον κέντρον τοῦ ἔθνους μας, διὰ νὰ ἴδῆτε ποῦ σύρετε τὸ ἀτυχὲς τοῦτο ἔθνος, αὐτὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τῶν ἐθνῶν, τὸ ὁποῖον ἐνεπαίχθη, ἐῤῥαπίσθη, ἐφραγγελώθη, ἐσταυρώθη, ἀπὸ τὸ ὁποῖον Ἰούδας Ἰσκαριώτης δὲν ἔλειψε, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον τριήμερον τοῦ τάφου θέλει ἐγερθῇ, ὅσος βαρὺς καὶ ἂν ἐπετέθη ὁ λίθος, ὅσας καὶ ἂν διορίζωσι πέριξ τοῦ τάφου κουστωδίας· ἀκολουθῆτέ με! Ἀλλ' ἵνα τὴν θέσιν τοῦ παρόντος ἀληθῶς ἐννοήσωμεν, στραφῆτε στιγμιαίως πρὸς τὸ σιμωτινὸν παρελθόν. Κυττάξετε τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς φιλοτούρκου πολιτικῆς συνερχομένους εἰς Λονδῖνον κατὰ τὰ 1826. Ἰδέτε τους· δὲν δύνανται πλέον νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν φωνὴν τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης, ἀπαιτούσης τὴν ἀνέγερσιν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως δὲν δύνανται νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν ποθητήν των ἰδέαν, ὅτι ἄνευ τῆς ὑπάρξεως τῆς Τουρκίας ἀπόλλυται ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἰσοῤῥοπία. Πειρῶνται ἀμφότερα νὰ συνδυάσωσιν· ἀναγνωρίζουσιν ἀνεξαρτήτους Ἐπαρχίας τινὰς Ἑλληνικάς, ἀφίνουσιν ὅμως ὑπὸ τὸν ζυγὸν τὰ τέσσαρα πέμπτα τῆς Ἑλληνικῆς χώρας· ἐγγυῶνται τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἀπελευθερουμένων Ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὅρον, αἱ Ἐπαρχίαι αὗται νὰ λησμονήσωσι τὸν κορμὸν ἐξ οὗ ἀπεσπῶντο, καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλὰς νὰ λησμονήσῃ τὸν ἐπὶ τοῦ τραχήλου της τουρκικὸν ζυγόν.—Ἂν ἐλευθέραν Ἑλλάδα νὰ ἀναγείρετε ἠθελήσατε, ἂν Κράτος ἐγγυούμενον τὴν ἡσυχίαν τῆς Εὐρώπης νὰ μορφώσητε διενοήθητε, ἠπατήθητε, ὦ διπλωμάται τῶν 1826. Εἰρήνη εἰς τὴν Ἀνατολὴν τῆς Εὐρώπης, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν θέλει ἐξασφαλισθῇ, ἕως οὗ ὁ Ἀσιατισμὸς τὰς Ἀνατολικὰς Ἐπαρχίας τῆς Εὐρώπης κατέχει. Ἡ ἐλευθέρα μικρὰ Ἑλλὰς δὲν δύναται, καὶ ἂν τυχὸν τὸ θέλῃ, νὰ ἡσυχάσῃ. Ἡ μεγάλη δούλη Ἑλλὰς δὲν ἐμπορεῖ, καὶ ἂν τυχὸν τὸ ἐπιθυμῇ, νὰ μείνῃ ἀτάραχος. Ἡ φύσις τὸ ἐμποδίζει. Εἰς τὰ στενὰ ὅρια, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα διεχαράξατε, ἑλληνικὴ ζωὴ δὲν δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ· ἡ ἀσφυξία τὴν πνίγει. Ἐπὶ ἐκείνου τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέλετε νὰ μᾶς ὑποχρεώσητε νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἀνενόχλητον, ἥσυχον κάτοχον, τὸν βάρβαρον τῆς Ἀσίας, ἐσυνειθίσαμεν πρὸ 4,000 ἐτῶν τὰ πάντα νὰ θυσιάζωμεν διὰ νὰ ὑποστηρίζωμεν τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν κατὰ τῶν ἐπιθέσεων τοῦ Ἀσιατισμοῦ. Οἱ δύο οὗτοι πολιτισμοὶ οὐδέποτε δύνανται νὰ συγχωνευθῶσιν, οὐδέποτε συμφιλιοῦνται. Μυστήριον ἀνεξήγητον, ἀλλὰ γεγονὸς ὑφιστάμενον εἰς τὸ πεῖσμα τῆς διπλωματίας σας εἶναι, ὅτι ὁ Ἀσιατισμός, ὁσάκις τὸν Εὐρωπαϊσμὸν προσήγγισε, *θάνατος* ὑπῆρξεν ἡ φράσις του, ἂν ἠδυνήθη νὰ τὴν προφέρῃ. Μετὰ 100 ἐτῶν κατοχὴν τῆς Ἰνδίας, ὦ Ἄγγλοι, μὲ ὅλα τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα ὁ νεώτερος πολιτισμὸς σᾶς δίδει, δὲν ἐστάθητε εὐτυχέστεροι ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Μεγάλου μας Ἀλεξάνδρου· καὶ μετὰ 100 ἐτῶν κατοχὴν τοῦ εἰρηνικωτέρου καὶ μαλθακοτέρου μέρους τῆς Ἀσίας, ὁ Ἀσιατισμὸς μόλις τὴν σπάθην τοῦ Νένα-Σαχὴπ ἠδυνήθη νὰ κινήσῃ, *θάνατος* ἦτον ἡ φωνὴ τὴν ὁποίαν Σᾶς ἀπηύθυνε. Τὴν αὐτὴν φωνὴν καὶ ἐκ τῆς Συρίας ἠκούσατε· καὶ τὴν φωνὴν ταύτην ὁ Ἀσιατισμὸς πρὸς τὸν Εὐρωπαϊσμὸν πάντοτε ἀπευθύνει, καὶ καλῶς κάμνει, διότι οὐδὲν δικαίωμα ἡ Εὐρώπη κέκτηται, νὰ θέλῃ νὰ ἐπιβάλῃ τὸν πολιτισμόν της εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅταν αὐτὴ δὲν τὸν δέχεται, καθὼς οὐδὲν δικαίωμα, ὦ διπλωμάται τῶν 1826 ἔχετε καὶ εἰς τὴν φύσιν τοῦ Εὐρωπαϊσμοῦ μάχεσθε, ἀπαιτοῦντες ἀπὸ ἡμᾶς νὰ μείνωμεν ἥσυχοι ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ἀσίας. Δὲν δυνάμεθα. Τεσσάρων χιλιαετηρίδων ἐντολὴ τῶν πατέρων μας, μᾶς ὑποχρεοῖ τὰ δίκαια τῆς προόδου τοῦ Εὐρωπαϊσμοῦ, κατέναντι τῆς στασιμότητος τοῦ Ἀσιατισμοῦ, εἰς τὴν γῆν ἐκείνην νὰ ὑποστηρίξωμεν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἂν ἄλλοτε ἡ Ἀσία ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ Μαραθῶνος, εἰς τὰ νερὰ τῆς Σαλαμῖνος, ἢ εἰς τὰ ῥεῖθρα τοῦ Στριμῶνος ἐθριάμβευεν, ἤθελε μὲν ὑπάρχει καὶ σήμερον Εὐρώπη, ἀλλὰ δὲν ἤθελεν ὑπάρχει Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός, τοῦ ὁποίου τὸ δένδρον πρῶτοι οἱ πατέρες μας ἐν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Εὐρώπη ἐφύτευσαν, πρῶτοι τὸ ἐκαλλιέργησαν, καὶ μὲ τὸ αἷμά των τὸ ἐπότισαν, τοῦ ὁποίου τοὺς γλυκεῖς καρποὺς σεῖς σήμερον γεύεσθε, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον, σκληροὶ καὶ ἄδικοι, μᾶς ἐμποδίζετε νὰ τὸ ἐγγίζωμεν. Εἰρήνη ἐν Ἀνατολῇ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἕως ὅτου ἡ Ἀσία τὸν ἄσεμνον πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος πατεῖ. Δὲν εἴμεθα ἀχάριστοι, δὲν λησμονοῦμεν τὸ χυθὲν αἷμα εἰς τὴν μάχην τοῦ Ναυαρίνου, ἀλλὰ δι' ἔτι μεγαλήτερον λόγον δὲν ἐμποροῦμεν, νὰ λησμονήσωμεν τὸ αἷμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἀπὸ 4,000 ἔτη τὴν Ἀνατολὴν ποτίζομεν, ὅπως τὰ δίκαια τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐν αὐτῇ ὑποστηρίξωμεν.

Μεταῤῥυθμισταὶ τῆς Ἑπτανήσου, δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ φωνὴ τῆς Ἑλλάδος; Δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ μόνη πολιτική, τὴν ὁποίαν τὸ Ἔθνος μας ἀπαρεγκλίτως, ἀπὸ τεσσαράκοντα αἰῶνας ἀκολουθεῖ, καὶ διὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ὁποίας ἀνεννοήθησαν ἐσχάτως, ὡς ὄργανα τῆς Ῥωσσίας νὰ μᾶς κατηγορήσωσιν;

Ἀλλὰ κατέναντι τῆς πολιτικῆς ταύτης, ἐπαρουσιάσθη ἡ πολιτικὴ τῶν διπλωματῶν τῶν 1826. Τί εἶχεν ἡ Ἑλλὰς νὰ πράξῃ; Τὸ ἔπραξεν ὁ μέγας αὐτῆς πολίτης, ὁ ἔνδοξος γόνος σου, ὦ Κέρκυρα, ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας· ἐσταμάτησεν, ἀλλὰ δὲν ὠπισθοπόρησεν· εὐχαρίστησε διὰ τὴν ἀναγνωρισθεῖσαν ἀπελευθέρωσίν τινων ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ διεμαρτυρήθη μετὰ τῆς τότε Ἑλληνικῆς Γερουσίας, διὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἄλλων. Ἐσταμάτησεν, ἀλλὰ προητοιμάζετο· καὶ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἐθεώρησεν ὡς στρατόπεδον, ἐντὸς τῶν χαρακωμάτων τοῦ ὁποίου ἡ ἀπελευθερωθεῖσα μερὶς τοῦ Ἔθνους ἔπρεπε νὰ καιροφυλακτῇ πότε θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἵνα συναντήσῃ ἐπὶ τοῦ πεδίου τὸν προαιώνιον πολέμιον αὐτῆς καὶ τῆς Εὐρώπης. Οἱ διπλωμάται τῶν 1826 εἶδον, ὅτι ἐκ τούτου τὸ ἔργον τῶν χειρῶν των ἐκινδύνευε, καὶ ἀντιπολίτευσιν ἐντὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ἐπειράθησαν νὰ ὑποκινήσωσι κατὰ τοῦ Κυβερνήτου, καὶ τὸ ἐπέτυχαν! Ἡ κατὰ τοῦ Καποδιστρίου ἀντιπολίτευσις, ἦτον ἢ ὄχι, ἀντιπολίτευσις κατὰ τῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος; Πλὴν ποία ἡ σημαία τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἐκείνης; Ἡ σημαία σας, ὦ μεταῤῥυθμισταὶ τῆς Ἑπτανήσου· ποία ἡ δογματολογία της; ἡ δογματολογία σας. Μὲ ἓν σύνταγμα ἀνὰ χεῖρας, μὲ τὸ δόγμα, ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ συμμορφωθῇ μὲ ἐκείνην τῆς διπλωματίας, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ τόπου ὡς μόνην κατεπείγουσαν ἐνέργειαν προτείνοντες, συνέρχονται καὶ κινοῦν κατὰ τοῦ Κυβερνήτου. Καὶ ἐν τούτοις, ξένον χυτήριον χύνει τὸ βόλι, τὸ ὁποῖον θὰ τρυπήσῃ τὸ μέτωπον τοῦ Καποδιστρίου· ξένον χέρι ἀκονίζει τὸ ἐγχειρίδιον, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ τοῦ διαπεράσῃ τὴν πλευράν· βόλι, καὶ ἐγχειρίδιον, τὰ ὁποῖα διέρχονται τὸ σῶμα τοῦ Κυβερνήτου διὰ νὰ ἐμπηχθῶσιν εἰς ἐκεῖνο τῆς Ἑλλάδος. Ἔπεσεν ἄπνους ὁ Καποδίστριας, καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου, ὅπου τὸ λείψανον τοῦ μάρτυρος ἐκλείσθη, ἐκά-

θησε πενθηφοροῦσα ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκεῖ κλαίουσα ἵσταται ἀκόμη, καὶ ἀκόμη προσμένει ἐκεῖνον, ὅστις «σήκω πάλιν θὰ τῆς 'πῇ»· διότι ἄνδρες, ὡς τὸν Καποδίστριαν καὶ τὸν Καβοὺρ, ἐκπροσωποῦντες τὴν πολιτικὴν ἑνὸς ἔθνους, δύνανται ἀπὸ μίαν στιγμὴν εἰς ἄλλην νὰ ἀφανισθῶσιν, ἀλλὰ δὲν δύνανται καὶ ἀπὸ μίαν στιγμὴν εἰς ἄλλην νὰ ἀναγεννηθῶσι.—Σκιὰ ἱερὰ καὶ ἁγία! ἂν ἀπὸ τὴν ψυχρὰν καὶ ἔρημον πλάκα, ἥτις ὁλονὲν καλύπτει τὰ ὀστᾶ σου, μακρύνεσαι ἐνίοτε, ἵνα περιφερθῇς εἰς τὴν μητρικήν σου ταύτην γῆν, ἐμφανίσθητι εἰς τοὺς συμπολίτας σου ἐκείνους, ὅσοι τυχὸν ἐν καλῇ πίστει τὴν μεταῤῥύθμισιν ὑποστηρίζουσι· δεῖξέ τους τὸ μέτωπον καὶ τὴν πλευράν σου καὶ εἰπέ τους τὴν μεταῤῥύθμισιν ἐπεκαλέσθη, τὴν δογματολογίαν σας ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν, ὅπως καὶ ἐμὲ δολοφονήσῃ, ἡ πολιτικὴ ἐκείνη, ἥτις τὴν πολιτικὴν τοῦ ἔθνους σας πειρᾶται νὰ ἐξοντώσῃ.

Συμπολῖται τοῦ Καποδιστρίου! ῥίψατε, ὦ ῥίψατε ἀπὸ τὰς χεῖράς σας σημαίαν ἥτις ἐκηλιδώθη μὲ τὸ στυγερώτερον τῶν ἐθνικῶν ἐγκλημάτων!

Ἔπεσεν ὁ Καποδίστριας, καὶ ἔκτοτε ἡ δογματολογία σας, ὦ μεταῤῥυθμισταί, ἔμεινεν ἀπόλυτος κάτοχος τοῦ πεδίου ἐν ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι. Καθὼς ὑμεῖς ἐδῶ μᾶς λέγετε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρίσωμεν τὶ, τὸ ὁποῖον νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν Ἁρμοστήν, οὕτω καὶ ἐκεῖ φρονοῦσιν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ τὶ, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον Πρέσβυν. Καθὼς ἐδῶ μᾶς λέγετε, ὅτι πρέπει πᾶσαν περὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ἐνέργειαν ν' ἀφίσωμεν κατὰ μέρος, διὰ νὰ κολακεύσωμεν τὴν Ἀγγλίαν, καὶ νὰ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐσωτερικῶν βελτιώσεων, τὰ αὐτὰ καὶ ἐκεῖ ἐπρέσβευσαν διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσωσι τὴν ξένην πολιτικήν, καὶ καθὼς σεῖς πειρᾶσθε νὰ συμβιβάσητε τ' ἀσυμβίβαστα, τὸ ξενικὸν μετὰ τοῦ ἐθνικοῦ στοιχείου, οὕτω καὶ ἐκεῖ ἐπειράθησαν νὰ συναρμολογήσωσι τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος μὲ ἐκείνην τῶν διπλωματῶν τῶν 1826, χωρὶς νὰ συλλογισθῶσιν, ὅτι ἡ συναρμολόγησις αὕτη δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ ἄλλην σημασίαν, εἰμὴ τὴν διαγραφὴν τῆς ἑλληνικῆς πολιτικῆς.

Καὶ τί ἠδύνατο, ἴσως μοὶ εἴπῃ τις, ἡ μικρὰ Ἑλλὰς νὰ πράξῃ; Νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον τῆς Εὐρώπης; ἢ εἰς τὸ πεῖσμα τῶν Δυνάμεων νὰ περάσῃ τὰ σύνορα; Οὔτε τὸ ἕν, οὔτε τὸ ἄλλο. Ἀλλὰ ἠδύνατο καὶ ὤφειλε νὰ προπαρασκευάζηται, ὥστε, ἂν ποτε ἐπαρουσιάζετο ἡ περίστασις ἵνα τὰ σύνορα ἐκεῖνα περάσῃ, νὰ ἠμπορῇ νὰ προχωρήσῃ, ἢ ἂν ἐβιάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ, νὰ πράξῃ τοῦτο μὲ τιμήν, καθότι κίνημα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καί τοι ἀποτυγχάνον, ἀλλ' ἐντίμως, εἶναι προάγγελος προσεγγίζοντος θριάμβου, ἐνῷ καὶ ὁ θρίαμβος, ὅταν ἦναι ἄτιμος, παρακολουθεῖται ἀπὸ τὴν καταστροφήν· καὶ ὁμιλῶ περὶ ἀδυνάτων.—Εἰς μάτην ὁ λαὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ὅστις δὲν ἐνέχεται εἰς τὰ λάθη τῶν πολιτικῶν, καὶ δωρεὰν ὡς πρὸς τοῦτο κατηγορεῖται, πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ξένην πολιτικήν, καὶ εἰς

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

αὐτὴν ἀντενεργῶν, ἠγέρθη, καὶ ἠγέρθη θαυματουργός, τὴν τρίτην Σεπτεμβρίου· εἰς μάτην οἱ ἁπανταχοῦ Ἕλληνες, σκιρτῶντες ἐχαιρετήσαμεν τὸ κίνημα ἐκεῖνο, ὡς σημεῖον ὑπερισχυσάσης ἑλληνικῆς πολιτικῆς. Φάσμα καταχθόνιον, ὅπερ ἐπάγωσε τὸ αἷμα εἰς τὰς φλέβας παντὸς ἕλληνος, ἠγέρθη τὸ ψήφισμα περὶ αὐτοχθόνων καὶ ἑτεροχθόνων, ἵνα δοθῇ καὶ πάλιν ἡ ἀπόδειξις εἰς τὴν ξένην πολιτικήν, ὅτι τὸ κίνημα τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου δὲν θὰ ἀπέληγε ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ τῆς προσελκύσεως πέριξ τοῦ ἐλευθέρου κέντρου τῶν ὅλων ἐθνικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ θὰ ἐχρησίμευεν ὡς μέσον ἀποχωρισμοῦ καὶ μονώσεως τῆς ἐλευθέρας μερίδος ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον ἔθνος. Καὶ τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ὑπῆρξεν ἡ μόνη τῆς ἐθνοσυνελεύσεως πρᾶξις, ἥτις ἐσεβάσθη καὶ θρησκευτικῶς ἐτηρήθη. Καὶ μετὰ τὴν 3.ην Σεπτεμβρίου, ὡς καὶ πρὶν αὐτῆς, τὸ δόγμα σας, ὦ μεταῤῥυθμισταί, ὅτι μόνον περὶ ἐσωτερικῶν βελτιώσεων ἐνέργεια καὶ προσπάθεια εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ, ὅτι διὰ τοῦ μέσου τούτου ἠδύνατο νὰ συνδυασθῇ ἡ ἐθνική μας μετὰ τῆς ξένης πολιτικῆς, ἐξηκολούθησε κυριεῦον.—Καὶ ἐν τούτοις ἐξαίφνης ἐπέρχεται τὸ 1854, καὶ ὁ λαὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, τὴν πρόσκλησιν τῆς προαιωνίου πολιτικῆς του ἀκολουθῶν, ὁρμᾷ ὅπως τὰς ὑπαγορεύσεις της ὑπακούσῃ. Περνᾷ τὰ σύνορα, ἀλλὰ τὸ κίνημα καταστρέφεται ἀδόξως, ἐνῷ τοὐλάχιστον ἠδύνατο ἐντίμως νὰ τελειώσῃ. Πλὴν ὅλας τὰς ἐργασίμους ὥρας των οἱ πολιτικοὶ τῆς ἐλευθέρας μερίδος, καὶ μετά, ὡς καὶ πρὶν τῆς 3.ης Σεπτεμβρίου, κατηνάλωσαν εἰς συντάξεις καὶ συζητήσεις Νομοσχεδίων ἐσωτερικῆς βελτιώσεως, καὶ καιρὸς δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀπομείνῃ ὅπως φροντίσωσι, ἐν μέρει κἄν, νὰ προπαρασκευάσωσί τι ἂν οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, τοὐλάχιστον ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς τιμῆς. Απαράλλακτα καθὼς καὶ σεῖς, ὦ Μεταῤῥυθμισταὶ τῆς Ἑπτανήσου, προσπαθεῖτε νὰ μᾶς παραλύσητε, καὶ νὰ μᾶς ἀποσπάσητε ἀπὸ πᾶσαν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ζητήματος μέριμναν, διὰ τῶν περὶ βελτιώσεως σχεδίων σας, ἅτινα οὐδέποτε ἀληθῆ πρακτικὴν σημασίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν, οὔτε ἐνταῦθα, οὔτε ἐν ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι, ἕως οὗ τὸ ἔθνος διαμεμελισμένον ὑπάρχει. Παρῆλθε τὸ 1854! ἐλάβομεν τὸ λυπηρὸν ἐκεῖνο μάθημα· ἀλλ' ὠφελήθημεν; Ἂς ἀκολουθήσωμεν, ῥίπτοντες διαβατικὸν βλέμμα, τὰ ἐν ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἀποτελέσματα τῆς δογματολογίας σας, ὦ μεταῤῥυθμισταί, ἀπὸ τὰ 1854 καὶ ἐδῶθεν.—Ἀλλὰ πανταχόθεν μᾶς νεύουν νὰ σιωπήσωμεν· καὶ πρέπει νὰ σιωπήσωμεν, φίλτατοι συνάδελφοι· τὸ ἐθνικὸν συμφέρον τὸ ἀπαιτεῖ. Ἂν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς μας μέχρι τῶν Ἀθηνῶν φθάσῃ, εἰς ὅσους ἐμποροῦν νὰ παραπονεθῶσιν, ὅτι χορδάς τινὰς ἐκεντίσαμεν, ἂς εἴπωμεν· ἰδού, σιωπῶμεν τώρα, ὅτε τὸ ἐθνικὸν συμφέρον τὸ ἀπαιτεῖ· ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσωμεν ὡς ὡμιλήσαμεν, διότι τὸ ἐθνικὸν καθῆκον μᾶς τὸ ἐπέβαλε. Εἰς ἐκείνους δὲ οἵτινες, ἴσως, παραπονεθῶσιν, ὅτι ὀλίγα ἐλέχθησαν, ἂς τοῖς εἴπωμεν· καιρὸς λογαριασμῶν δὲν ἦλ-

θεν, θέλει ἔλθει καὶ γρήγορα, ἀλλὰ ἐπέστη καιρὸς ἐνεργείας καὶ οὐχὶ παραπόνων. Δίκαια παράπονα ὑπάρχουν ἐκ τῶν κάτωθεν εἰς τὰ ἄνω. Ὁ ἀναμάρτητος ἂς προχωρήσῃ εἰς τὸ μέσον, καὶ ἂς ῥίψῃ πρῶτος κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν τὸν λίθον. Πλὴν ἡ στιγμὴ ἀπαιτεῖ τὴν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ἐνέργειαν ἁπάντων. Τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα ὡρίμασεν. Ἡ σπάθη τοῦ Βουκάλοβιτσ κρούει θανασίμως, οὐχὶ ἵνα μᾶς φοβίσῃ, ἀλλ' ἵνα μᾶς ἐνθυμίσῃ τὸν ὅρκον τοῦ 1821, τὸν ὁποῖον, ἐπὶ τοῦ αἵματος τοῦ Ῥήγα μας, ὅλοι οἱ ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν χριςιανικοὶ λαοὶ ἐτελέσαμεν «ν' ἀνάψωμεν μίαν φλόγα εἰς ὅλην τὴν Τουρκιά, νὰ πάῃ ἀπὸ τὴν Βόσναν ἕως τὴν Ἀραπιά.» Καὶ Βόσνοι καὶ Σέρβοι, καὶ Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες, ἅπαντες διὰ τοῦ αὐτοῦ ὅρκου συνδεδεμένοι, κοινὸν τὸν ἐχθρὸν ἔχομεν. Τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅρκου ἐκείνου ἔπρεπεν ἡμεῖς πρῶτοι οἱ Ἕλληνες νὰ ἐνθυμήσωμεν εἰς τὰς ἄλλας ὡς τὴν ἰδικήν μας ὑποδούλους εἰς τὴν Τουρκίαν φυλάς. Ἡ δογματολογία σας, ὦ μεταῤῥυθμισταί, μᾶς τὸ ἐμπόδισεν. Ὅ,τι δὲν ἐγένετο ἄχρι τοῦδε, ἂς ἀρχίσῃ τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦδε νὰ γίνῃ. Ὁπλίσατε τὸ ἔθνος! εἰς τὴν προσεγγίζουσαν καὶ ἤδη ἀρξαμένην πάλην, ἂν ὁ Ἕλλην μὲ τὸ ὅπλον εἰς τὰς χεῖρας δὲν εὑρεθῇ, θέλει φανῇ ἀντιφάσκων πρὸς τὴν ἐθνικὴν πολιτικήν, ἀμεριμνῶν πρὸς τὸ ἐθνικὸν μέλλον· καὶ τὸ αἰσθάνεται, καὶ δὲν τὸ ὑποφέρει. Ὁπλίσατε τὸ ἔθνος! Ἡ φωνὴ αὐτὴ ἂς ἐξέλθῃ μετὰ εἰλικρινείας καὶ ἀποφασιστικότητος ἀπὸ τὰ Ἀνάκτορα, ἂς ὑποστηριχθῇ μετὰ πατριωτισμοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως ἀπὸ τὴν καλύβην. Τρὶς ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐκ δευτέρου σύρει ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐνοχὴν τοῦ 1854.

Ἂς ἐπανέλθωμεν.

Ἂν ἀπὸ μόνα τὰ ἐξαγόμενα τῆς ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου ἐνεργείας σου, ὦ μεταῤῥύθμισις, ἔπρεπε νὰ διδαχθῶμεν τὰ περὶ σοῦ, ἂν δὲν ἠθέλαμεν σὲ δοκιμάσει καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ, ἴσως ἐμποροῦσες νὰ ἐλπίσῃς ὅτι κἄτι ἠδύνασο παρ' ἡμῖν νὰ ἐπιτύχῃς. Ἀλλ' ἀφοῦ τοιαύτην πικρὰν πεῖραν περὶ σοῦ ἐλάβαμεν, νὰ ἔχῃς τὸ θάῤῥος ἀκόμη νὰ παῤῥησιάζεσαι μὲ τοιαύτην κομπορημοσύνην ἐνώπιόν μας; ἅ! μὰ τὸ ναὶ τοῦτο εἶναι τόλμη δυσνόητος. Τί μηχανᾶσαι; τί τεκταίνεις; ἂν ἄλλα πρὸς φωτισμόν μας δὲν εἴχαμεν, ἤρκει μόνον ἡ ἐσχάτως δημοσιευθεῖσα ἐπιστολὴ τοῦ Ὑπουργοῦ Λύττωνος πρὸς τὸν Κ. Γλάδστωνα διὰ νὰ μᾶς διαφωτίσῃ. Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας ἀρκετὰ καθαρὰ εἰς τὸ ἐπίσημόν του ἐκεῖνο λέγει, ὅτι ἀπὸ μόνον σὲ, ἐλπίζει νὰ σχηματίσῃ κόμμα συμπαγὲς ἐξ ἀνδρῶν νοημόνων καὶ σταθερῶν, οἵτινες διὰ σοῦ νὰ ἐξαλείψωσι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἑνώσεως. Καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ἑνώσεως φαντάζεται ὅτι διὰ σοῦ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Ἀγγλίας θὰ ἐξαλείψῃ; τί τεκταίνεις;—Ἐγὼ ἀνέπτυξα, μᾶς εἶπες, τὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα· ἕνεκα ἐμοῦ ἐδόθη ἡ ἐλευθεροτυπία· ἐκλέγονται ἐλευθέρως οἱ Βουλευταί· λαλεῖται ἡ γλῶσσα τοῦ Ἔθνους.—Σὺ ἀνέπτυξας τὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα; Σεβάσθητι ὁπωσοῦν τὴν Ἑπτάνησον. Ὅταν σὺ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐπαρουσιάσθης, τὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα, καὶ ἡ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ἐνέργεια εἶχαν ἀναπτυχθῆ τοσοῦτον, ὥστε

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ὁ ξένος ἐβιάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειάν σου, ἵνα κατ' αὐτῶν ἀντενεργήσῃ. Αἱ προσβολαὶ τοῦ τύπου τῆς Μελίτης καὶ τῶν ἐφημερίδων τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Προστασίας καὶ τῶν ὀργάνων της, ἐγένοντο τοσοῦτον συνεχεῖς καὶ ἰσχυραὶ, ὥστε τὰ ὀξυνούστερα τῆς Προστασίας ὄργανα εἶδαν, ὅτι ἐν τῷ συμφέροντι τῆς Προστασίας καὶ τῶν ὑπηρετῶν της ἐνέκειτο νὰ συστηθῇ ἐλευθεροτυπία ἐν Ἑπτανήσῳ, ὅπως τὴν ἐνέργειαν τοῦ τύπου ἐντὸς τῆς Ἑπτανήσου συγκεντρώσωσιν, εἰς τὰ κατ' αὐτῶν ἀντίπαλα ὄργανα ἄλλα ἀντιτάξωσι, καὶ ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης κατὰ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ δημοσιογραφίας διὰ τοῦ αὐθαιρέτου ἐπιπέσωσι καὶ τὴν τιμωρήσωσιν· ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπιτύχωσι κατὰ τῶν ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου ἐκδιδομένων φύλλων, ὅπου οἱ Ἑπτανήσιοι προσέτρεχαν ἐν ἐλλείψει ἐντοπίου δημοσιογραφίας. Δὲν ὁμιλῶ μὲ θεωρίας, ἔχω ἀνὰ χεῖράς μου τὰς ὑλικὰς ἀποδείξεις, καὶ συγχωρήσατέ με νὰ σᾶς ἀναγνώσω ὑπόμνημα ἀπευθυνθὲν πρὸς τὴν Προστασίαν, δι' οὗ ἐσυσταίνετο ὡς κατεπείγουσα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Προστασίας καὶ τῶν ὀργάνων της, ἡ σύστασις τῆς ἐλευθεροτυπίας. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἀκούσατε πῶς συμπεραίνει.

»Si temono le calunie le diffamazioni, le ingiurie contro i funzionarj e contro i privati; si ha ragione di temerle. Ma appunto perchè le male passioni da cui derivano sono perturbatrici dell' ordine pubblico, e della pace delle famiglie, e deturbano i legami sociali, snervandoli o sciogliendoli, bisogna alfine sviare quelle male passioni, e sviandole comprimerle sotto vincoli che le impedisca di divenire nocive, ed oso di asserirlo che a quest' uffizio adempie per eccellenza *la libertà della stampa* col suo necessario corredo di Leggi preventive e repressive.—Gli uomini animati da basse e malvagie passioni, quando avranno la certezza, che ogni calunia che inventano, ogni diffamazione o ingiuria che si permettano sarà scuoperta e denunziata alla giustizia, che gli esporrà alla perditta dell' onore, e della loro libertà personale, e ad una perdita sensibile della loro proprietà, impareranno per forza a temperare l' impuro linguaggio, contenti di poter sfogare il loro mal volere, in critiche amare, ingiuste, esagerate se si voglia, ma che non tangono punto gli uomini che hanno una coscienza pura, e che sanno adempiere adequatamente a' loro doveri.

Così vedremmo una volta la fine della lue, che nelle circostanze attuali, attacca d' improvviso e di soppiato i più probi e più rispettabili cittadini, voglio accenare quel commercio ignobile di calunie e di diffamazioni che esportate clandestinamente dalle nostre Isole, vengono di bel nuovo importate, sotto forme più velenose e micidiali, che assicurando l' impunità ai loro autori, le diffondono in ogni angolo del loro paese e procurano lo

sfogo il più completto che si possa immaginare alle passioni sovversive del vivere sociale. Le nostre Isole sono e saranno sempre inondate da scritti, ove colla menzogna e le invenzioni le più impudenti e raffinate sono a mano a mano dilaniati gli onorevoli e rispettabili uomini del paese: non parlo di ciò, che personalmente mi riguarda; a me basta di opporre alla calunia e alle ingiurie il disprezzo e il sentimento di una pura coscienza; ma parlo di quei tanti che ho veduto indegnamente insultati, feriti nell'onore, offesi nei loro più puri sentimenti, impunemente e senza vindice.

In nome loro, in nome di tutti i buoni, la cui causa è comune, e da cui sono fervorosamente sollecitato, io debbo reclamare quella protezione che la Costituzione e le leggi dello Stato promettono indistintamente a tutti. La legge s' impegna di garantire non solo la vita, non solo la proprietà, ma l' onore, la fama, la pace domestica di tutti. Questa promessa è tuttavia e *sarà sempre delusoria*, finchè la libertà della stampa non verrà col suo corredo di misure preventive e reppressive a realizzare quella promessa sacrosanta.

Sotto ogni rapporto adunque, la libertà della stampa è di *urgente necessità* presso di noi, è il bisogno il più imperioso della nostra società, e l' argine naturale delle male passioni, è il maestro che deve preparare a compiere la nostra educazione politica a tutti Governanti e Governati».

Καταθέτω ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς Βουλῆς τὸ ὑπόμνημα τοῦτο, καὶ μετ' αὐτοῦ λόγον ἰδιοχείρως γεγραμμένον παρὰ τοῦ ἐκθέσαντος τὸ ὑπόμνημα τοῦτο, καὶ τὸν ὁποῖον, ὡς ἠμπορεῖτε νὰ ἴδητε ἐξ αὐτοῦ, ἐσκόπευε νὰ ἀπαγγείλῃ ἐν τῇ Βουλῇ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ συζητηθῇ τὸ νομοσχέδιον περὶ ἐλευθερίας τύπου, ὃ ἐπίσης εἶχε προετοιμάσει διὰ νὰ τὸ καθυποβάλλῃ εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ τὸ 1845. Ὁ ἐκθέτης τοῦ ὑπομνήματος καὶ τοῦ λόγου τούτου, ὁ ὀξυδερκὴς νοῦς τοῦ 1817, ὅστις προεῖδεν ὅτι τὸ 1817 καὶ ἡ Προστασία καὶ τὰ ὄργανά της εἶχον ἀνάγκην τῆς ἐλευθεροτυπίας διὰ νὰ ὑποστηριχθῶσιν.—Ἠξεύρετε ποῖος εἶναι; Εἶναι ὁ ἀποβιώσας Κόμης Δημήτριος Δελαδέτσιμας.

—Ὁ Κύριος Μομφεῤῥάτος, στρεφόμενος πρὸς τὸν ἀγορεύοντα λέγει· «Ἐννοεῖτε Κ. Λομβάρδε νὰ ἐκφρασθῆτε κατέναντι τῆς καθιερωθείσης ἐλευθερίας τοῦ τύπου, ἢ μόνον νὰ εἰπῆτε, ὅτι ἡ Προστασία, ἀναγνωρίζουσα καὶ προτείνουσα αὐτὴν, ἐνήργει ἠναγκασμένη, ἢ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῆς συμφέρον; Διότι ἐγὼ φρονῶ, ὅτι, ναὶ μὲν ἡ Προστασία ἐνήργει εἰς τοῦτο ἠναγκασμένη, ὡς ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς, οὐχ' ἧττον ὅμως ἡ ἐξάσκησις τῆς καθιερωθείσης ἐλευθερίας τοῦ τύπου, ἀπέβη φυσικῷ τῷ λόγῳ, καὶ ἀποβαίνει σωτήριος εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἄλλως δὲ, εἶναι ἡ ἀναγνώρισις καὶ καθιέρωσις, ἑνὸς τῶν πρωτίστων καὶ πολυτι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

μωτέρων δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, τέκνον τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου, ὀφείλω τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην, ὅλαις δυνάμεσι νὰ ὑποστηρίζω».

Ὁ Κύρ. Λομβάρδος ἀκολουθῶν λέγει: Ἐπειδὴ γνωρίζω, ὅτι σᾶς ἀρέσκουν τὰ ἐκ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας παραδείγματα, σᾶς ἀπαντῶ δι' ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. Εἰς ἀρχαίαν τινὰ ὁμήγυριν, ἀναστάς τις ἀνήγγειλεν, ὅτι ἤθελε νὰ ἐκφωνήσῃ ἐγκώμιον τοῦ Ἡρακλέους. Καλὲ ἄνθρωπε, τίς τὸν κατηγόρησε; τοῦ ἀπήντησεν ἕτερος. Τίς κατηγόρησε τὴν ἐλευθεροτυπίαν καὶ ἐγείρεσθε διὰ νὰ μᾶς εἴπητε, ὅτι εἶσθε ἕτοιμος νὰ τὴν ὑπερασπίσητε; Τίς ἀγνοεῖ, ἢ τίς δύναται ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ ἐλευθεροτυπία εἶναι ἡ ἰσχυροτέρα ὑποστήριξις τῆς ἐλευθερίας; ἐγὼ ὅμως εἶπα καὶ ἀπέδειξα ὅτι ἡ Προστασία ἄφησε ἐλεύθερον (ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν Ἀστυνομίαν) τὸν τύπον ἐν Ἑπτανήσῳ, ἀλλὰ χάριν αὐτῆς, καὶ τῶν ὀργάνων της. Ὑμεῖς δὲ Κ. Μομφερράτε, εἶσθε ζῶσα μαρτυρία, πῶς ἡ Προστασία τὴν ἐλευθεροτυπίαν ἐννοεῖ.

Τὸν νόμον περὶ γλώσσης σὺ, ὦ μεταῤῥύθμισις τὸν ἔφερες; Πλησίον μου ἵσταται ὁ ἔντιμος Κ. Καβαλιεράτος· αὐτὸς, εἰπωθήτω πρὸς τιμήν του, τὸν νόμον τοῦτον ἐν τῇ Η΄. Βουλῇ πρὶν τῶν μεταῤῥυθμίσεων προσήγαγεν.

Καὶ ἡ ἐλευθέρα ἐκλογὴ, καὶ αὐτὴ παρὰ τῆς Βουλῆς τοῦ προκαταρκτικοῦ Συμβουλίου καθιερώθη, καὶ ὅπως τὴν ἐλευθερίαν ταύτην ἡ προστασία παραχωρήσῃ (τὴν ὁποίαν ἄλλως τοσάκις παρεβίασεν), ἐκινήθη ὡς καὶ εἰς τὸ περὶ ἐλευθεροτυπίας ὑπὸ λόγων τοῦ ἰδίου συμφέροντος. Ὑποθέσατε ὅτι ἤθελεν ὑπάρχει ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ σύστημα τοῦ διπλοῦ καταλόγου. Ποία ἤθελεν εἶσθαι ἡ θέσις τῆς Ἀγγλίας ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης, νὰ παρουσιάζῃ τοιαύτην εἰκόνα ἐν Ἑπτανήσῳ, ἐνῷ ἀπὸ τὰ 1848 ἐπιτίθεται καθ' ὅλων τῶν ἀπολύτων Κυβερνήσεων, καὶ πειρᾶται παντοῦ συντάγματα καὶ ἐλευθέρας ἐκλογὰς νὰ εἰσάξῃ; Ἀλλὰ σκεφθῆτε βαθύτερα εἰς κἄτι τι ἄλλο ἀκόμη. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς προόδου τοῦ ἀναπτυσομένου ἐθνικοῦ πνεύματος φαντάζεσθε, ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ διὰ τοῦ διπλοῦ καταλόγου Βουλὰς, ἐντὸς τῶν ὁποίων νὰ μὴν ἐμορφώνοντο ἀντιπολιτεύσεις τοιαῦται, αἵτινες νὰ τὴν ὑποχρεώνωσι νὰ βαίνῃ εἰς τὴν διάλυσιν; Ἐὰν πρὶν τῶν 1848 ἐβιάσθη πλέον ἢ δὶς νὰ διαλύσῃ τὰς Βουλὰς τοῦ διπλοῦ καταλόγου, τί ἤθελε συμβῇ μετὰ τὰ 1848; ποία δὲ θὰ ἦτον ἡ θέσις τῆς Ἀγγλίας ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ἂν παρίστατο ὡς μὴ δυναμένη νὰ ἐργασθῇ μὲ Βουλὰς παρ' αὐτῆς τῆς ἰδίας ὀνοματιζομένας; Ἀλλ' ἂς ὑποθέσωμεν τὴν ἄλογον ὑπόθεσιν, ὅτι θὰ κατώρθωνεν ἡ προστασία νὰ συλλέγῃ ἐντὸς τῆς Βουλῆς 40 βωβὰ πρόσωπα, τί θὰ συνέβαινε τότε ἂν τὰ φιλελεύθερα στοιχεῖα τοῦ τόπου ἀφίνοντο διεσπαρμένα ἐντὸς τῆς κοινωνίας, καὶ δὲν ἤθελαν εἶσθαι, ὡς τώρα συμβαίνει, μέρος αὐτῶν κλεισμένα ἐδῶ μέσα διὰ νὰ γελᾷ, ὡς γελᾷ μὲ ἡμᾶς ἡ προτασία, μέρος δὲ ἄλλο μένον, ναὶ μὲν ἐκτὸς τῆς Βουλῆς, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης προσηλόνοντα τὴν προσοχήν των ἐπὶ μόνης αὐτῆς τῆς Βουλῆς, καὶ

ἐξ αὐτῆς μόνης προσμένοντα τὴν ἐνέργειαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἄλλως αὐτὰ ἀφ' ἑαυτῶν ἤθελαν ὑποκινήσει; Ἐπὶ ζητημάτων πρακτικῆς πολιτικῆς οἱ Ἄγγλοι δὲν ἀπατῶνται, οὔτε ποτὲ ἤθελαν παραχωρήσει τὴν ἐλευθέραν ἐκλογὴν, ἂν δὲν ὑπελόγιζαν καλῶς, ὅτι ἡ παραχώρησις αὕτη θὰ ἦτον ὑπὲρ αὐτῶν.—Εἰς τὰς φωνὰς ἡμῶν τῶν ἐλευθέρως ἐκλεγομένων ἀντιπροσώπων ὑπὲρ τοῦ τόπου μας, οἱ ὑπουργοὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ αἱ ἐφημερίδες των ἀπαντῶσιν, ὅτι εἶναι φωναὶ ὀλίγων δημοκόπων, ἀλλ' ὅτι ὁ λαὸς εἶναι εὐχαριστημένος εἰς τὴν προστασίαν, καὶ ἀπόδειξις, λέγουν, ὅτι δὲν κινεῖται. Δὲν αἰσθάνεται βεβαίως ὁ λαὸς τὴν ἀνάγκην νὰ κινηθῇ, διότι περιμένει τὰ πάντα ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους του, ἀλλὰ ἂν Βουλὴ βωβὴ διὰ τοῦ διπλοῦ καταλόγου συνήρχετο, ὁ λαὸς τότε ἀντὶ τῆς ἀντιπροσωπείας ἤθελε φαίνεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς, οὐχὶ βέβαια διὰ νὰ στασιάζῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ πέμπῃ ἐπανηλειμμένως, ὡς τοῦτο τοσάκις πρὶν τοῦ 1848 συνέβη, ἔγγραφα σκεπασμένα ἀπὸ χιλιάδας, καὶ χιλιάδας ὑπογραφῶν, τὰ ὁποῖα βεβαίως δὲν θὰ ἐμποροῦσαν νὰ τὰ χαρακτηρίσωσιν ὡς ἔγγραφα δημοκόπων. Ἡ θέσις τῆς προστασίας τότε δὲν θὰ ἦτο χειροτέρα ἢ σήμερον; Οἱ Ἄγγλοι, ἂς τὸ ἐπαναλάβωμεν, εἰς ζητήματα πρακτικῆς πολιτικῆς δὲν ἀπατῶνται.

Δὲν ἠμπορεῖς νὰ διαῤῥήξῃς τὴν συνθήκην μᾶς εἶπες· ἀξιόλογα· ἀλλὰ διατί θέλεις νὰ τὴν νομιμοποιήσῃς καὶ νὰ τὴν ἐνισχύσῃς; Ἡ ἐπιδιωκωμένη μεταῤῥύθμισις θὰ ἦναι ἡ ἐπιδιόρθωσις τοῦ συντάγματος τῶν 1817, ἢ ἀκύρωσις αὐτοῦ καὶ σύνταξις ὅλως νέου ἐπὶ τῶν ἀληθῶν τῆς συνθήκης τῶν 1815 βάσεων; Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν θέλομεν ἀναγνωρίσει καὶ νομιμοποιήσει ὅ,τι ἕως τοῦδε, ἐπιβεβλημένον πάντοτε ἐκηρύξαμεν, ἐννοῶ τὸ Σύνταγμα τῶν 1817. Αἱ μεταῤῥυθμίσεις τῶν 1848 καὶ 1849, καθὸ γινόμεναι ὑπὸ Βουλῶν τοῦ διπλοῦ καταλόγου, οὐδεμίαν νομιμοποίησιν ἐπέφεραν· ἀλλὰ σήμερον, ὅτε ἀντιπροσωπεία ἐλευθέρα ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλεγομένη συνέρχεται, πᾶσα ἐπιδιόρθωσις τοῦ συντάγματος ἐκείνου θὰ τὸ ἐπισημοποίει, καὶ θὰ ἀνεγνώριζεν ὡς καλῶς τὰ ἄχρι τοῦδε ἀπὸ τοῦ 1817 γινόμενα. Τοῦτο δὲν θὰ ἦτο προδοσία; —Ἂν δὲ πρόκηται περὶ ῥιζικῆς μεταῤῥυθμίσεως, ἂν πρόκηται περὶ νέου Συντάγματος, νὰ ἐπανέλθωμεν δηλ. καθαρῶς εἰς τὴν συνθήκην τῶν 1815, τοῦτο δὲν εἶναι τὸ ἴδιον ὡς νὰ ἐπαναφέρωμεν ἡμεῖς αὐτοὶ τὴν προστασίαν ἐντὸς τῆς Συνθήκης, ἐξ ἧς αὐτὴ ἐξῆλθε, καὶ νὰ τῇ παρέξωμεν τὴν ἐκ τῆς συνθήκης ὑποστήριξιν τὴν ὁποίαν ἔχασεν; Ἀλλὰ πρὶν κάμωμεν τοῦτο, δὲν ἔχομεν καθῆκον νὰ εἴπωμεν τῇ προσασίᾳ, «ζητεῖς νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ 1815, ἀλλ' ἔκτοτε ἕως τώρα παρῆλθαν 50 ἔτη, ἔκτοτε ἕως τώρα ὅλαι αἱ γινόμεναι τότε συνθῆκαι διεῤῥήχθησαν, καὶ μόνη ἡ περὶ Ἑπτανήσου ὑπάρχει. Πρὶν ὅθεν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης ἐκείνης νέα συνθηκολογία μετὰ σοῦ συναφθῶσιν ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν Εὐρώπην, ὅπως περὶ τῆς ἐξακολουθήσεως ἢ μὴ τῆς Συνθήκης ἐκείνης ἀποφανθῇ· καὶ ἂν τοῦτο δὲν πράξωμεν, δὲν θὰ ἦναι ἐθνικὴ προδοσία;—Καὶ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐπιβληθείσης νομιμότητος δὲν

ΓΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἐνεργοῦντες ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν ζητήματος, χωρὶς νὰ τὸ ἀναστείλωμεν ὅπως καταγίνωμεν εἰς μεταῤῥυθμίσεις;

Ἀλλὰ μᾶς λέγεις, ὦ μεταῤῥύθμισις, ὅτι ἐννοεῖς τὸ ψήφισμα τῆς Θ΄. Βουλῆς· ἔπρεπε, μᾶς λέγεις, τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο νὰ γίνῃ· ἀλλὰ σήμερον ὅτε τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα πρὸ τῶν θυρῶν, δὲν ἐννοεῖς πῶς ἐπιμένομεν εἰς προσπαθείας ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ ζητήματος.—Ἡ φύσις σου σὲ καταδικάζει, ὦ μεταῤῥύθμισις, οὐ μόνον νὰ μὴ προαισθάνεσαι τὸ συμωτινὸν μέλλον, ἀλλὰ νὰ μὴν ἐννοῇς οὔτε τὸ παρόν. Τί δὲν εἶπες, τί; καὶ πόσα δὲν ἔγραψες κατὰ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ψηφίσματος ἐν τῇ Θ΄. Βουλῇ; Ἔπρεπε νὰ παρέλθωσι δώδεκα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν προσήχθη τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο, διὰ νὰ ἠμπορέσῃς νὰ ἐννοήσῃς σήμερον μόνον ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ προσαχθῇ τότε. Ἀφοῦ παρέλθωσιν ἄλλα δώδεκα ἔτη ἀπὸ σήμερον, τότε μόνον θὰ ἐννοήσῃς ὅτι ἦτον ἀνάγκη καὶ σήμερον νὰ γίνωνται προσπάθειαι ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ ζητήματος.

(Ὁ Κ. Βαλαωρίτης λέγει, θὰ λυθῇ τὸ Ἐθνικὸν ζήτημα, καὶ ἀκόμη θὰ λέγουν ὅτι δὲν τὸ ἐννόησαν.)

Ὁ Κ. Λομβάρδος ἀκολουθῶν λέγει.—Κατὰ τὰ 1850, ὅτε τὸ ψήφισμα ἐπαρουσιάζετο, δὲν ἦτον, ὡς μᾶς εἶπες, ὦ μεταῤῥύθμισις, εἰς ἀναστάτωσιν ἡ Εὐρώπη, ἀπεναντίας στρατιωτικὸς δεσποτισμὸς ἐβασίλευε· καὶ ἂν τότε καλὸν ἦτο νὰ γίνῃ κίνημά τι ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος —σήμερον, ὅτε σὺ αὐτή, ὦ μεταῤῥύθμισις, ἀναγνωρίζεις ὅτι τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα κρούει τὰς θύρας,—σήμερον, ὅτε τὸ ζήτημα τῶν ἐθνικοτήτων ἀποτελεῖ μέρος τοῦ δημοσίου δικαίου τῆς Εὐρώπης, σήμερον νὰ ὀπισθοπορήσωμεν; Εἴτε καλῶς, εἴτε κακῶς, οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ ἐσυνείθησας νὰ μᾶς βλέπωσιν ἀπὸ δεκαετίας τὴν σημαίαν τοῦ ἐθνισμοῦ ἀναλόγως τῶν δυνάμεών μας ὑψουμένην κρατοῦντας· ποίαν ἀποθάῤῥυνσιν θέλει φέρει εἰς τοὺς λαοὺς τούτους εἰς τοιαύτας στιγμὰς ἡ ἐκ μέρους μας ὀπισθοπόρησις; Καὶ μὲ ὅλον τοῦτο μᾶς λέγετε νὰ ὀπισθοπορήσωμεν, καὶ πειρᾶσθε διὰ παντοίων μέσων νὰ μᾶς παραλύσητε!

Ἀλλὰ μᾶς λέγεις, ὦ μεταῤῥύθμισις, ποῖα τὰ μέσα σας;—Ποῖα τὰ μέσα μας;

Τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν καὶ ἄλλοτε πρὸς τοὺς ῥιζοσπάσας ἀπευθύνατε, καὶ ἰδοὺ τί σᾶς ἀπήντησεν αὐτολεξεὶ ὁ Ἠλίας Ζερβὸς διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 22 τοῦ «Φιλελευθέρου.» «Ἀλλὰ ποῦ εἶναι τὰ μέσα σας; μᾶς λέγετε· τὰ »ψηφίσματα δὲν εἶναι κατάλληλα εἰς τὸν σκοπόν. Σεῖς . . . . . τολμᾶτε »νὰ μᾶς ἀπαιτῆτε τὰ μέσα μας; καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν νὰ σᾶς τὰ »γνωστοποιήσωμεν; Διὰ νὰ ἐγκολπωθῆτε τὸν ῥιζοσπασισμόν, ἢ διὰ νὰ »ἐνεργῆτε σύμφωνα μὲ αὐτόν; Ἀλλὰ σεῖς τὸν καταπολεμεῖτε, σεῖς τὸν »συκοφαντεῖτε, σεῖς τὸν χαρακτηρίζετε ὡς ἀντιπατριωτικὸν καὶ ἀντε»θνικόν, σεῖς τὸν διαβάλλετε ὡς ὀλέθριον καὶ αἱμοχαρῆ, σεῖς τὸν προ»δίδετε, πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ σᾶς θέσωμεν εἰς τὴν γραμμήν μας, »καὶ νὰ σᾶς ἀνοίξωμεν τὰ ἐνδόμυχα τῶν καρδιῶν μας; ἡμεῖς δὲν ἤμε»θα τόσον ἀνόητοι καὶ βλᾶκες ὥστε νὰ συντυχαίνωμεν περὶ τοιούτων

»σπουδαίων ἀντικειμένων, μὲ ἀνθρώπους ὑπηρεντοῦντας, ὁπωσδήποτε »τὸν ξένον, καὶ χαλκεύοντας τὰς ἁλύσεις τοῦ λαοῦ. «Γενεὰ πονηρὰ καὶ »μοιχαλίς, σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰμὴ »τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ Προφήτου.»

Μᾶς λέγεις ἀκόμη· προσπάθεια διὰ κατηγορητηρίων βλάπτει, καὶ ἄλλη προσπάθεια δὲν σᾶς μένει, ὡς πρὸς τὸ ἐθνικὸν ζήτημα, παρ' ἐκείνην τὴν ὁποίαν σᾶς ἐνεχάραξεν ὁ Πρόεδρος.—Λοιπόν, καθὼς φαίνεται, ἂν ἀκολουθήσωμεν, ὡς πρὸς τὸ ἐθνικὸν ζήτημα, τὴν νῦν παρὰ τοῦ Προέδρου διαχαραχθεῖσαν γραμμήν, θὰ συναντηθῶμεν μὲ σέ, ὦ μεταῤῥύθμισις, καὶ τοὺς ὀπαδούς σου! Τότε, Κ. Πρόεδρε, συγχώρησόν με νὰ σοὶ εἴπω, ὅτι ἂν ἀκολουθοῦντες τὴν γραμμήν σου καὶ τὴν δικονομίαν σου ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, θὰ συναντηθῶμεν μετὰ τῶν μεταῤῥυθμιστῶν, αἴ! δὲν δυνάμεθα νὰ σὲ ἀκολουθήσωμεν· μᾶς τὸ ἐμποδίζει ὁ Ἠλίας Ζερβός, ὅστις, ἰδοὺ τί μᾶς ἄφησε γραμμένον εἰς τὸν «Φιλελεύθερον» Ἀριθ. 8.

«Τί εἶναι λοιπὸν οἱ μεταῤῥυθμισταί, ἀφοῦ, καὶ ἕνεκα τῆς φύσεως τῶν »ἀρχῶν των, καὶ ἕνεκα τῆς μὴ ὑποστάσεως τούτων εἰς τὴν κοινωνίαν, »δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν ἀληθὲς κόμμα; Εἶναι ἁπλῆ ὁμὰς ἀνθρώ»πων, ἥτις ἔχει τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῆς δοξασίας—εἶναι ἄθροισμα ἀτό»μων, τὸ ὁποῖον ἔχει σκοπὸν ἴδιον πηγάζοντα ἀπὸ αὐτὸν τὸν χαρακτῆ»ρα τῶν δογμάτων—εἶναι εἰς ἕνα λόγον ἄνθρωποι, οἵτινες, εἰς μόνον »τὸν ἑαυτόν των ἐπερειδόμενοι, φαντάζονται ὅτι διὰ τῆς πραγματοποιή»σεως τῶν δοξασιῶν των, δύνανται νὰ συμβιβάσωσι τὰ τοῦ ξένου μὲ ἐκεῖ»να τοῦ λαοῦ, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐμπεριέχονται καὶ τὰ ἰδικά των. Ἡ ἐ»θνικότης εἶναι μὲν καὶ εἰς αὐτοὺς θελξικάρδιον αἴσθημα· ἀλλ' εἴτε ἀπὸ »ἀδυναμίαν, εἴτε ἀπὸ δειλίαν, εἴτε ἀπὸ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἐκφράζεται »μόνον ὡς ἁπλῆ ἐπιθυμία. Ἡ ἔκφρασις ὅμως αὕτη δὲν τείνει ὀλίγον, ὡς »νομίζουν, εἰς τὸ νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν πραγματοποίησιν τῶν δοξασιῶν »των, διότι, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἐκφοβίζει τὸν ξένον, καὶ τὸν βιάζει νὰ συν»θηκολογήσῃ μὲ αὐτούς, ἀφ' ἑτέρου κολακεύει τὰ πλήθη καὶ τὰ δια»τηρεῖ ὑπὸ τὴν σημαίαν των.

»Ἄνθρωποι ὁρμώμενοι ἀπὸ τοιαύτας ἰδέας, καὶ εὐελπιζόμενοι εἰς τὸ »παραμικρὸν μειδίαμα τῆς Ἀρχῆς, ἢ δυσανασχετοῦντες εἰς τὴν παρα»μικρὰν αὐτῆς δυσμένειαν, δὲν δύνανται νὰ διατηρῶσι σταθερότητα εἰς »τὴν πορείαν των. Ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν ἐμπνέεται καὶ ἐκτυπόνεται μὲ »τὴν φυσιογνωμίαν τῶν ἀρχῶν των.—Εἶναι αὗται φύσει ἀσθενεῖς, εὔ»καμπτοι, συμβιβαστικαί, καὶ ῥέπουσαι πότε μὲν εἰς τοῦτο, πότε δὲ »εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος. Τοιοῦτοι εἶναι καὶ οἱ πρεσβεύοντες αὐτάς· πλα»νώμενοι, εὐλύγιστοι, συμβιβαστικοὶ καὶ προσκολλώμενοι, εἴτε εἰς τοῦτο, »εἴτε εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν ἐντυπώσεις. Σήμε»ρον ἐκφράζουν πεποιθήσεις καὶ αὔριον δισταγμούς—τὴν στιγμὴν ταύ»την λέγουν, ὅτι πιστεύουν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀμφιβάλλουν—τὸ πρωῒ »εἶναι πλήρεις ἐλπίδων, καὶ τὸ ἑσπέρας εἶναι πλήρεις ἀπελπισίας. Ὁ σκε-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ντισμὸς καὶ ὁ Πυῤῥωνισμός των καταντᾷ πολλάκις νὰ διστάζῃ καὶ περὶ τῶν ἰδίων δοξασιῶν των. Αἱ διάφοραι αὗται καταστάσεις τῆς ψυχῆς των μεταδίδουν φυσικὰ τοὺς δονισμούς των καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὴν διαγωγήν των· ἕνεκα τούτου πότε φαίνονται εἰς τὰ ἔργα των ἀποφασιστικοί, καὶ πότε ἀμφιῤῥεπεῖς. Εἰς δὲ τὰς ὁμιλίας καὶ τοὺς λόγους των, πότε φαίνονται εὔτολμοι, ἀξιοπρεπεῖς, πικροί, καὶ κεραυνοφόροι, πότε δὲ δειλοί, ταπεινοί, γλυκεῖς καὶ μετριοπαθεῖς. Σήμερον εἶναι ῥήτορες τοῦ δήμου, καὶ αὔριον τῆς ἐξουσίας ἢ τῶν συμμάχων της. Θωπεύονται ἢ ὑποκορίζονται—ἀνακαλύπτουν αὐτοί, ἢ τοὺς κάμνουν ἄλλοι νὰ συλλάβωσιν ἐλπίδα τινὰ ἐπιτυχίας ἐκ μέρους τῆς Ἀρχῆς; κολακεύονται; ἀμέσως μεταβάλλουν τὴν γλῶσσάν των, καὶ συμμορφώνουν τὴν διαγωγήν των, κατὰ τὴν ἀρέσκειαν αὐτῆς. Παραμελοῦνται πρὸς στιγμὴν ἢ ποσῶς δὲν ψηφοῦνται; ἀνακαλύπτουν πρόσωπον σκυθρωπόν, ἢ σκοποὺς πολεμίους κατὰ τῶν δοξασιῶν των; ἀλλάσσουν ἀμέσως καὶ σημαίαν, συμπυκνοῦνται καὶ συσφίγγονται, κάμνουν συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας, κηρύττουν καὶ ὑπόσχονται, ὅτι θέλουν μείνει πλέον πιστοὶ εἰς τὰς θέσεις των, καὶ ἀρχίζουν μὲ μεγάλην ὁρμὴν τὴν μάχην. *Ὅστις ἀγνοῇ τὰ προηγούμενά των καὶ τὰς ἰδέας των παραδίδεται εἰς αὐτοὺς ψυχῇ, καὶ σώματι, καὶ πιστεύει, ὅτι οὐδεμία δύναμις θέλει δυνηθῆν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τοὺς ἀποσείσῃ ἀπὸ τὰς θέσεις των.* Ἀλλὰ ξανοίγουν νέαν τινὰ ἀκτῖνα φωτός; ἰδοὺ πάλιν ἐπανέρχονται εἰς τὰ αὐτά. Οὗτοι εἶναι οἱ *ἀληθεῖς Ἰησουΐται τῆς ἐνεστώσης ἐποχῆς*—εἶναι ἐρωτότροποι τῆς πολιτικῆς, ὡς αἱ γυναῖκες εἶναι τοῦ κομψοῦ κόσμου· μὲ ὅλους ἐρωτεύονται, ἀλλ' εἰς κανένα δὲν παραδίδονται· ἅπαντας ἀγαποῦν, ἀλλὰ καὶ ἅπαντας ἐγκαταλείπουν.»

Δὲν ἐννοεῖ ὅμως ἡ μετάῤῥύθμισις πῶς χωρίζομεν Προστασίαν ἀπὸ Ἀγγλίαν· Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος· δὲν ἐννοεῖ καὶ ἄλλα πολλά. Ἡμεῖς ὅμως οὐ μόνον διακρίνομεν μεταξὺ Προστασίας καὶ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ Προστασίας καὶ Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος, σύ, ὦ μεταῤῥύθμισις, ἥτις φαίνεσαι προβαίνουσα ἵνα τοῦ δείξῃς σεβασμόν, σὺ ἀληθῶς τὸ προσβάλλεις, θέλουσα νὰ τὸ καταστήσῃς συνένοχον τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ πράξεων τῆς Προστασίας. Ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς τὸ χωρίζωμεν, καὶ δὲν ἔχομεν κατ' αὐτοῦ παράπονα, καθότι ἐν συνειδήσει πιστεύομεν, ὅτι τὸ ἀγγλικὸν ἔθνος οὐδὲν γινώσκει ἐκ τῶν ὅσα ἐν Ἑπτανήσῳ συμβαίνουσιν. Ἄφες τὴν τετριμμένην σου κατηγορίαν, ὅτι τὴν Ἀγγλίαν διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ τόπου μας προσβάλλομεν, ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγοντες ὑβρίζομεν. Καὶ διατί νὰ μὴν εἴπωμεν πρὸς τὴν ἀγγλικὴν πολιτικὴν τὴν ἀλήθειαν; Διὰ νὰ τὴν κολακεύσωμεν; Ἀλλ' αἰσθανόμεθα ἀρκούντως τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἑαυτοῦ μας διὰ νὰ μὴ τὸ πράξωμεν. Διὰ νὰ τὴν ἀπατήτωμεν; Ἀλλὰ ἔχομεν τόσον νοῦν, ὥστε νὰ καταλάβωμεν, ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν ἀπατῶνται. Ὅσα καὶ ἂν τοὺς εἴπωμεν, αὐτοὶ καλῶς γνωρίζουσιν, ὅτι τὰς συμπαθείας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς οὐδέποτε θὰ τὰς λάβωσιν,

ἕως οὗ τηρῶσιν ἐν Ἀνατολῇ τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦν πολιτικήν, ἕως οὗ τοὺς βλέπομεν κρατοῦντας δυναστικῶς τὴν Ἑπτάνησον, παρεμποδίζοντας μὲ κάθε μέσον τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐλευθέρας μερίδος τοῦ ἔθνους μας, καὶ πέμποντας ἑκατομμύρια λιτρῶν μὲ βεβαιότητα ἀπωλείας πρὸς τὴν Τουρκίαν ὅπως τὴν ὑποστηρίξωσι.

Παύσατε νὰ μᾶς λέγετε, ὅτι τὴν Ἀγγλίαν πρέπει νὰ κολακεύωμεν, καθότι δύναται νὰ βλάψῃ τὸ ἔθνος μας·—τῆς τὸ λέγομεν καθαρά, δὲν τὴν φοβούμεθα—καὶ δὲν τὴν φοβούμεθα διὰ τὴν μικρότητά μας. Εἰς χειροτέραν παρὰ τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα θέσιν δὲν δύναται νὰ μᾶς φέρῃ. Τί περισσότερον θὰ κάμῃ ἐν Ἑπτανήσῳ; Τί χειρότερον θὰ συνεργήσῃ ὅπως ὑποφέρωσιν οἱ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν ἀδελφοί; Καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐλεύθερον μέρος, αἴ! ἠκούσαμεν νὰ εἰπωθῇ κατὰ τὰ 1854, ὅτι ἐπρότεινε νὰ ἐπανέλθῃ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν! Μὰ τὸ ναί, πολιτικῶς τις σκεπτόμενος, τὸ ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἦτο κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἥτις τότε δὲν ἤθελεν ἔχει χωρισμένην τὴν ἐνέργειάν της, καὶ μία νέα φιλικὴ ἑταιρία ἐντὸς ἓξ μηνῶν ἤθελε διοργανίσει, ὅ,τι ἡ ἀρχαία μόλις ἐντὸς ἓξ ἐτῶν ἠδυνήθη νὰ προετοιμάσῃ. Ὁ ἀστήρ μας ὁπωσδήποτε ἀνέτειλεν, μικρὸς μὲν καὶ κεκαλυμμένος ἀπὸ νέφη, ἀλλὰ εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἀνατολήν· τοῦ ἄλλοι ναὶ μὲν εἶναι εἰς τὸ μεσουράνημά των, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο δὲν τοὺς μένει εἰμὴ νὰ γύρουν πρὸς τὴν Δύσιν. Θέλει ν' ἀπολαύσῃ τὰς συμπαθείας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἡ πολιτικὴ τῆς Ἀγγλίας; Πρῶτον βῆμα πρέπει νὰ τελεσθῇ διὰ τῆς χειραφετήσεως τῆς Ἑπτανήσου.

Ἰδοὺ τί ἔγραφεν ὁ «Φιλελεύθερος» εἰς τὸν ἀριθ. 10 τῆς 5 Αὐγούστου 1850. «Ἐὰν τὸ Ἀγγλικὸν Ἔθνος ἀπαιτῇ νὰ ἔχῃ ἐπιῤῥοὴν εἰς τὴν Ἀνατολὴν διὰ νὰ ἀντικρούσῃ τοὺς κατακτητικοὺς σκοποὺς τοῦ Ἀρκτικοῦ ἀπολυτισμοῦ.—Ἐὰν ἀπαιτῇ νὰ ἀπολαμβάνῃ πραγματικὰ συμφέροντα. —Ἐὰν θέλῃ ν' ἀποπλύνῃ τὰς κηλίδας, τὰς ὁποίας ἐπροσπάθησε νὰ τοῦ προσάψῃ ἡ Κυβέρνησίς του διὰ τοῦ λῃστρικοῦ καὶ πειρατικοῦ ἀνοσιουργήματος τοῦ Παρκέρου.—Ἐὰν θέλῃ νὰ δείξῃ εἰς τοὺς λαούς, ὅτι εἰλικρινῶς ἀπεκδύθη καὶ τὴν ἀλωπεκῆν καὶ τὴν λεοντῆν, καὶ ὅτι ἐνεδύθη τὸν θώρακα τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας.—Ἐὰν θέλῃ νὰ φράξῃ ὅλα τὰ στόματα, ὅσα κατ' αὐτοῦ δικαίως ἀγανακτοῦν.—Ἐὰν θέλῃ νὰ ἐπουλώσῃ τόσον αἰώνων πληγάς, τὰς ὁποίας πάντοτε, καὶ πανταχοῦ ἤνοιξαν αἱ Κυβερνήσεις του.—Ἐὰν θέλῃ νὰ προλάβῃ ἀπευκταῖα ἐπακόλουθα, τὰ ὁποῖα εἰς τὸν παραμικρὸν εὐρωπαϊκὸν περισπασμὸν δύνανται νὰ συμβοῦν.—Ἐὰν τέλος *ἐπιθυμῇ ν' ἀρχίσουν νὰ τοῦ πιστεύουν*, ἂς δείξῃ πρῶτον αὐτὸ τὸ μοναδινὸν παράδειγμα τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς ὀρθῆς πολιτικῆς, ἂς ἑνώσῃ εἰς ἕν, ἂν δὲν δύναται πρὸς τὸ παρὸν ὅλα τὰ διαμελισμένα μέλη τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τοὐλάχιστον τὴν μικρὰν Ἑπτάνησον, τὴν ὁποίαν κατέχει εἰς χεῖράς του, καὶ ἀκολούθως ἂς ἐνεργήσῃ καὶ διὰ τὰ ἐπίλοιπα.»

Μὴ παραξενεύεσθε λοιπὸν ἂν καὶ σήμερον ἀκόμη σᾶς λέγομεν, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν πολιτικήν, ἕως ὅτου ἔργα

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

δὲν βλέπομεν. Πεποίθαμεν εἰς τὴν χριστιανικὴν Εὐρώπην, καθότι ἐξ αὐτῆς καὶ ἄλλοτε ἀποτελεσματικὰ δείγματα συμπαθείας ἐλάβομεν εἰς τὸ πεῖσμα τῆς διπλωματίας. Τὴν πεποίθησίν της ταύτην ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἡ ΙΒ΄. Βουλὴ ἐξέφρασεν εἰς τὴν ἀπάντησίν της πρὸς τὸν λόγον τοῦ Ἁρμοστοῦ, καὶ καλῶς ἔπραξεν· ὡς καλῶς ἔπραξεν ἀποῤῥίψασα τὰ δύο τότε παρὰ τῆς μειονότητος συνταχθέντα σχέδια ἀπαντήσεως, διὰ τῶν ὁποίων, πρὸς τοῖς ἄλλοις, πᾶσα ἐλπὶς περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἀνατολῆς ἀνετίθετο εἰς μόνην τὴν Ἀγγλίαν.—

Ἀλλ' αἰσθάνομαι, ὅτι ἔθεσα τὴν ὑπομονήν σας εἰς σκληρὰν δοκιμὴν, ἔντιμοι συνάδελφοι, καὶ πρέπει νὰ συμπεράνω.

Ἡ θέσις μας εἶναι ἐξ ἅπαντος ἔντιμος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ δύσκολος· καὶ εἶναι δύσκολος, οὐχὶ τόσον διὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, ὃν ἀπαντῶμεν κατέναντι μιᾶς δυνάμεως τοσοῦτον ἰσχυρᾶς πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀσθενοῦς τόπου μας, ἀλλὰ διότι ἡ δύναμις αὕτη δὲν συστέλλεται, πρὸς τοῖς ἄλλοις, νὰ μεταχειρίζηται καὶ τὸ ὅπλον ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις ἀτιμάζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ἰδιαιτέρως τὸν ἰσχυρὸν, καὶ ἐννοῶ τὸ ὅπλον τῆς συκοφαντίας.—Δὲν ἔπαυαν μέχρι πρὸ μικροῦ καὶ ὑπουργοὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ σοβαρὰ ὄργανα τῆς δημοσιογραφίας των, νὰ μᾶς παριστάνωσιν εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς ἑτεροκινήτους, ὡς ὑπηρέτας τῆς Ῥωσσίας. Ἡ συκοφαντία αὕτη ἔπαυσε κυρίως ἀφ' ὅτου ὁ ἔντιμος Κ. Γλάδστων ἔλαβε τὸ θάῤῥος νὰ τὴν ἀναιρέσῃ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς· τὸν εὐγνωμονοῦμεν διὰ τοῦτο, ἀλλὰ τοῦ παραπονούμεθα, διότι ὑπεράσπισε συκοφαντίαν ἄλλην. Δὲν παύουν νὰ κηρύττουν ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ὅτι ἡμεῖς ἰσχυρογνώμονες ἀποῤῥίπτομεν τὰ καλὰ τὰ ὁποῖα μᾶς προσφέρουν·—ὅτι καὶ ἂν δυστυχῶμεν, τοῦτο συμβαίνει ἐξ αἰτίας μας.

Ὑπουργοὶ τῆς Ἀγγλίας! σεβασθῆτε ὀλίγον, ἂν οὐχὶ τὴν ἀλήθειαν, τὸν ἑαυτόν σας, ἀναλογιζόμενοι, ὅτι ἐντὸς τῆς Βουλῆς ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν παρουσιάζεσθε, ἵνα ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης ἀδίκους κατηγορίας κατὰ τοῦ ἀσθενοῦς τούτου τόπου προσάψητε, δὲν ὑπάρχει κανεὶς, ὅστις ἐξ ὀνόματός του νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ.

Τὰ ἀπερασμένα συλλογιζόμενος, καὶ τὴν τακτικὴν τῶν προστατῶν μας ὑπ' ὄψιν ἔχων φοβοῦμαι, ὅτι καὶ ἡ ἀπόῤῥιψις τῆς ὑπὸ συζήτησιν ἐκθέσεως θέλει χρησιμεύσει ὡς μέσον ἢ πρόφασις ἀδίκων κατὰ τῆς Ἑπτανήσου κατηγοριῶν. Οὐχὶ ἐπὶ ματαίῳ μᾶς εἶπαν, ὅτι τοσοῦτον εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἐκοπίασαν, καὶ ὅτι τὴν καθυπέβαλαν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους οἰκονομολόγους τῆς Ἀγγλίας. Δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀκούσωμεν καὶ πάλιν ἐνώπιον τῆς Εὐρώπης κηρυττόμενον, ὅτι ἐνῷ μᾶς προητοίμασαν φορολογικὸν σχέδιον, δι' οὗ ἠδυνάμεθα τὰ οἰκονομικά μας νὰ καλλιτερεύσωμεν, ἡμεῖς καὶ πάλιν, ἰσχυρογνώμονες, ἀχάριστοι! ἀπεῤῥίψαμεν τὰς προτάσεις των. Ἰδοὺ, διατὶ ἐνόμισα ἀναγκαίαν τὴν ὁποίαν καθυπέβαλλα εἰς τὴν Βουλὴν πρότασιν. Ἀλλὰ, καθὼς ἀρχόμενος τοῦ λόγου μου ἔλεγα, ἐνῷ ὀφείλομεν νὰ ἔλθωμεν εἰς ἓν συμπέρασμα

ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς φορολογικῆς μεταῤῥυθμίσεως, ὀφείλομεν ἐπίσης, ἀφοῦ τοσοῦτον ἐκτενῶς ἐσυζητήσαμεν, νὰ ἔλθωμεν εἰς ἓν συμπέρασμα καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς μεταῤῥυθμίσεως τῶν θεσμῶν. Πανταχόθεν ἀκούομεν, ὅτι ἡ μεταῤῥύθμισις κάτι τεκταίνει, αὐτὴ ἡ ἰδία μᾶς εἶπεν, ὅτι ἐπιμένει νὰ ἐκπληρώσῃ μίαν ἀποστολήν. Οὐχὶ δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ νὰ παύσωσιν οἱαδήποτε τεκταινόμενα, εἶναι ἀνάγκη νὰ τοὺς δείξωμεν ἀποφασιστικῶς, ὅτι ἡ ΙΒ΄. Βουλὴ εἰς συνθηκολογίας μετὰ τοῦ ξένου δὲν προβαίνει.—Καθυποβάλλω ὅθεν καὶ τὴν ἑπομένην πρότασιν.

«Ἡ ΙΒ΄. Βουλὴ διακηρύττει ὅτι πᾶσα περὶ μεταῤῥυθμίσεως τοῦ Συν»τάγματος προσπάθεια, καθὸ προσπάθεια νέα συνθηκολογίας μετὰ τῆς »προστασίας, κηρύσσεται αὐτόχρημα ἐθνικὴ προδοσία».

(Ζητωκραυγαὶ καὶ παρατεταμέναι χειροκροτήσεις).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΛΟΜΒΑΡΔΟΥ

ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 1/13 Μαΐου 1862.

Ἤθελα παραιτηθῆ τῶν συμπερασμάτων ὑπὲρ τῆς προτάσεώς μου, διότι καὶ ἡ ὥρα εἶναι προχωρημένη, καὶ ἡ συζήτησις ἀνεπτύχθη· ἀλλὰ λαμβάνω τὸν λόγον ὑποχρεούμενος ἐκ τῆς ἀγορεύσεως τοῦ ἐντίμου Κ. Κουρῆ, —ἔσομαι ὅμως λίαν βραχύς.—Ὡμίλησεν ὁ Κύριος Κουρῆς ἐν ὀνόματι τῆς μειονότητος, ἐξέφρασε δὲ ὁ Κύριος Μαρῖνος τὴν λύπην του διὰ τὴν γενομένην μεταξὺ πλειονότητος καὶ μειονότητος διάκρισιν· λυποῦμαι κἀγὼ, καθότι ἐν τῇ Βουλῇ ταύτῃ δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν χωρισμοί. Ἡ συνείδησις ὅμως τῆς πλειονότητος εἶναι ὡς πρὸς τοῦτο ἥσυχος. Μετεχειρίσθημεν ὅλα τὰ μέσα ὅπως εἰς ὁμόφωνον συμπέρασμα φθάσωμεν. Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ πρῶτοι, οἱ μεταχειρισθέντες τὴν διάκρισιν τῆς μειονότητος καὶ πλειονότητος, οὔτε εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ δείξαντες σύνορα χωρισμοῦ. Γεγονὸς ὅμως εἶναι ὅτι μειονότης καὶ πλειονότης ὑπάρχουν· μέλος δὲ κἀγὼ τῆς πλειονότητος, λέγω πρὸς τὸν ῥήτορα τῆς μειονότητος Κ. Κουρῆν, ὅτι ἂν ἡ Ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου ἠδύνατο νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ σωθῇ μόνον ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ Κ. Κουρῆ, οἱ ξένοι λαμβάνοντες

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

αὐτὸν ἀνὰ χεῖρας, θὰ ἐσυμπέραινον, καὶ δικαίως, ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ 1862 ἡ Ἑπτάνησος ἢ μᾶλλον ἡ πλειοψηφία τῆς ΙΒ΄. Βουλῆς ἐφήρμοζε τὰ δόγματα τοῦ Τιβερίου, τοῦ Νέρωνος, τῶν Ἱεροεξεταστῶν, τῶν θεσπισάντων τοὺς νόμους τῶν ὑπόπτων (διότι περὶ ὅλων τούτων μᾶς ὡμίλησεν ὁ ἔντιμος Βουλευτὴς Κερκύρας) καὶ ταῦτα ὅπως παραβιάσωμεν τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἐλευθερίαν τοῦ φρονήματος καὶ τῆς συνειδήσεως. Ἀλλ᾽ ἡ Ἱστορία τῆς Ἑπτανήσου ὑπάρχει καὶ θέλει ὑπάρχει δεικνύουσα, ὅτι ἀληθῶς ὑπῆρξεν ἐποχὴ ἐν Ἑπτανήσῳ, οὐχὶ μεμακρυσμένη τῆς σημερινῆς, καθ᾽ ἣν τὸ φρόνημα κατεδιώκετο ὡς ἔγκλημα, καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ λόγου παρεμποδίζετο. Τὴν ἔκφρασιν ταύτην σήμερον βεβαίως σέβονται, δὲν εἶναι ὅμως δύσκολον ἀπὸ μίαν στιγμὴν εἰς ἄλλην νὰ ἐπανέλθωσι καὶ αὖθις οἱ καταδιωγμοί, διότι γνωρίζομεν τὰς σκληρὰς παλινῳδίας τῆς Ἀγγλικῆς πολιτικῆς.—Εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν καταδιώξεων ἡμεῖς δὲν ὑπήρξαμεν ὑποστηρικταὶ τῶν καταδιωκτῶν, ὑψώσαμεν μάλιστα ὅσον ἐδυνάμεθα, τὴν φωνὴν κατ᾽ αὐτῶν. Ἂν ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἐπανέλθῃ, τὴν αὐτὴν καὶ αὖθις γραμμὴν θὰ τηρήσωμεν. Σήμερον ὅτε ἐν Ἑπτανήσῳ ἐλεύθερος ὁ λόγος ὑπάρχει, σᾶς βλέπομεν ν᾽ ἀσπάζεσθε τὴν χεῖρα τοῦ Προέδρου τῆς ΙΒ΄. Βουλῆς. Κολακεία χαμηλή! ἀλλὰ ὅταν ἡ χεὶρ ἐκείνη ἔγραφε τὸν «Φιλελεύθερον» τὴν ἐχαρακτηρίζετε χεῖρα καταστρεπτικὴν τοῦ καλοῦ, χεῖρα πειρωμένην ν᾽ ἀφανίσῃ τὸν τόπον καὶ τὰς ἐθνικὰς ἐλπίδας. Σήμερον θέτετε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Προέδρου στεφάνους τιμῆς· ἀλλ᾽ ὅταν ἔφερε τὸν ἀκάνθινον στέφανον, σεῖς ἀπ᾽ αὐτῆς ἐκείνης τῆς ἕδρας ἐκλίνατε τὸ οὖς πρὸς τὰ Ἀντικύθηρα, ἠκούατε τοὺς στεναγμούς, καὶ ἐλέγατε ὅτι ἀποτίει τὴν ποινὴν τῶν παρεκτροπῶν του· ὅταν δὲ ἡμεῖς ὑπὲρ τῶν καταδιωκομένων τὴν φωνὴν ἀνυψώναμεν, μᾶς ἐλέγετε τὰ αὐτὰ ὡς καὶ σήμερον· ἀπόδειξις αὕτη, πρὸς ταῖς ἄλλαις, ὅτι οἱ αὐτοὶ εἴμεθα καὶ τὸν ἀρχικὸν δρόμον μας χωρὶς νὰ παρεκκλίνωμεν ἀκολουθοῦμεν.—Εἴμεθα ναὶ οἱ αὐτοὶ ἐκεῖνοι ὑποστηρικταὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τοῦ φρονήματος, καὶ οὐχὶ διῶκται ἢ ὑποστηρικταὶ τῶν διωκτῶν.

Δὲν εἴμεθα Ἱεροεξετασταί· ἡ Βουλὴ τῆς Ἑπτανήσου δὲν εἶναι ὡς ἐκεῖναι τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Ἀγγλίας, αἱ δυνάμεναι νὰ ἐκδώσουν διατάγματα καταδιώξεως. Ἡ Βουλή μας δὲν εἶναι ἄλλο ἐν πράγματι, εἰμὴ γραφεῖον μεγάλης ἐφημερίδος· συζητοῦμεν, καὶ οὐδὲν πλέον. Ἐλευθερίαν ἐκφράσεως καὶ συζητήσεως ἐπικαλεῖσθε, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὴν σᾶς προκαλοῦμεν· καὶ ἐπειδὴ σᾶς ἴδαμεν ὅτι τὸ ἀληθές σας φρόνημα δὲν ἐκφράζετε, διὰ τοῦτο τὴν πρότασιν ἐκείνην ἐφέραμεν, ἵνα σᾶς προκαλέσωμεν νὰ ἐκφρασθῆτε. Λέγοντές σας ὅτι ἡ μεταρρύθμισις εἶναι ἐθνικὴ προδοσία, δὲν ἐννοούσαμεν νὰ σᾶς εἴπωμεν ὅτι εἶσθε ἐν γνώσει προδόται, ἀλλὰ μόνον νὰ προσέξητε, διότι χωρὶς ἴσως νὰ τὸ θέλετε προδίδετε. Εἶσθε πεπεισμένοι περὶ τοῦ ἐναντίου; πιστεύετε ὅτι ἡ πορεία μας βλάπτει, ἤγουν προδίδει τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα; εἰπατέ το καθαρά, ἔλθετε ἐδῶ δημοσίως νὰ συζητήσωμεν, καὶ ὁ τόπος θέλει δικάσει. Ἀλλὰ διότι δὲν ἔχετε τὸ θάρρος,

τὴν γνώμην σας καὶ τὸ φρόνημά σας φανερὰ νὰ ὑποστηρίξητε, θέλετε καὶ ἡμεῖς νὰ σᾶς μιμηθῶμεν;

Προσέξατε, μᾶς φωνάζετε, σταματήσατε!—ὁ καταχθονισμὸς θὰ σᾶς φάγῃ· δὲν τὸν βλέπετε; Πουθενὰ δὲν φαίνεται, διότι ἐκρύφθη, μᾶς λέγετε, μεταξύ μας, καὶ ἐκαλύφθη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ῥιζοσπάστου.

Ἂν πουθενὰ δὲν βλέπετε τὸν καταχθονισμόν, τοῦτο συμβαίνει διότι τὸν ζητεῖτε ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει. Στενέψατε πρὸς τὸν ἑαυτόν σας τὸν κύκλον, καὶ θέλετε τὸν ἀνακαλύψει.—Ἂς ἐξηγηθῶμεν. Ἂς λύσωμεν μίαν φορὰν διὰ πάντοτε τὸ ζήτημα. Τί ἐννοεῖ ὁ τόπος διὰ τῆς λέξεως Καταχθόνιος; Οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ τὸν ὑπηρετοῦντα τὴν Προστασίαν καὶ τὰ σχέδιά της. Ἄλλοτε τὰ σχέδια τῆς Προςασίας ἐν Ἑπτανήσῳ ἐμπεριείχοντο ὅλα εἰς τὸ σύστημα τῶν 1817, καὶ τότε βεβαίως ἔθετεν ἐπὶ τοῦ πίλου τῶν προσφερομένων νὰ τὴν ὑπηρετήσωσιν ὡς διακριτικὸν σημεῖον τὸ 17· ἔφθασεν ὅμως ἐποχή, καθ᾽ ἣν τὸ 17 δὲν ἐχρησίμευε πλέον εἰς τὴν Προστασίαν καὶ τὸ διέγραψε, καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεταρρυθμίσεων θέτει ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐπὶ τοῦ πίλου τῶν ὑπηρετῶν της τὸ σημεῖον 48, 49. Τὸ 17 διεγράφη, καὶ ἰδοὺ διατὶ εἰς μάτην τὸ ζητεῖτε. Μεταρρύθμισις ὅθεν εἶναι ἡ ἐπωνυμία τοῦ ζωντανοῦ ὑπηρέτου τῆς Προστασίας, καὶ ἰδοὺ διατὶ μὲ ὅσας φωνὰς καὶ ἂν κάμνετε διὰ τὸ ἐπίφοβον τοῦ καταχθονισμοῦ, ὁ λαὸς δὲν τὸν φοβεῖται, διότι ἀπέθανε, φοβεῖται ὅμως τὴν μεταρρύθμισιν, ἥτις ζῇ, καὶ ὁ Ἰόνιος λαὸς δὲν φοβεῖται τοὺς ἀποθαμμένους, οὔτε συγχίζει τὸ Veto μὲ τὴν σοῦπα, ὡς μᾶς εἴπατε ὅτι συνέβη μεταξὺ τῶν χωρικῶν τῆς Γαλλίας, οὔτε τὸ σύνταγμα μὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Αὐτοκράτορος, ὡς συνέβη ἐν Ῥωσσίᾳ, τὸ ὁποῖον ἐλησμονήσατε νὰ μᾶς ἀναφέρητε· ζητεῖ τὴν ἕνωσιν, καὶ γνωρίζει διατὶ τὴν ζητεῖ. Ἀνατριχιάζει τὴν μεταρρύθμισιν καὶ γνωρίζει τὸ διατί. Γελᾷ μὲ τὰς βελτιώσεις καὶ δὲν ἀπατᾶται. Ἴδατε τὸ πολυπληθὲς καὶ ἐκλεκτὸν τοῦτο ἀκροατήριον, τὸ ὁποῖον διὰ τῆς παρουσίας του μᾶς τιμᾷ καθ᾽ ὅλον τὸ πολυήμερον διάστημα τῆς συζητήσεως ταύτης καὶ τῶν ὁμοίων αὐτῆς. Εἴπατε ὅτι αὔριον θὰ συζητήσετε νομοσχέδια βελτιώσεως, καὶ τὰ ἀκροατήρια, τὸ ἴδατε πολλάκις, διὰ μιᾶς θέλουν ἐκκενωθῇ, διότι ὁ Ἰόνιος λαὸς γινώσκει ποῖα εἶναι τὰ ζητήματα τὰ ἀποβλέποντα τὴν τύχην του.

Ἀλλὰ προδοσίαν, μᾶς φωνάζετε, ἀπεκαλέσατε καὶ αὐτὴν τὴν βελτίωσιν. Ἂς ἐννοηθῶμεν· καὶ ἐδῶ εἶπα ὅτι προδοσία ἡ μεταρρύθμισις, καθ᾽ ὅσον διὰ τοῦ προσωπείου τῆς βελτιώσεως προσπαθεῖ νὰ εἰσαχθῇ, ὡς γινώσκουσα ὅτι ἂν μὲ τὸ ἀληθὲς αὐτῆς πρόσωπον παρρησιασθῇ, θὰ διεγείρῃ ἀμέσως τὴν φρίκην. Καὶ πῶς νὰ μὴ συλλάβωμεν τοιαύτην ἰδέαν; Βελτίωσιν ἀπ᾽ ἀρχῆς τῆς Συνόδου μᾶς ἐφωνάξετε, διὰ τῆς βελτιώσεως, καὶ χάριν αὐτῆς μᾶς εἴπατε ἀναβολὴν τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος, καὶ μᾶς παρελύσατε.—Καὶ ἐν τούτοις παρέρχεται ἡ Σύνοδος, καὶ οὔτε πρότασιν, οὔτε [illegible] βελτιώσεως μᾶς ἐφέρετε, καίτοι ἐπανειλημμένως σᾶς ἐ[illegible]ον νὰ θέσητε ὡς ὅρον τὴν βελτίωσιν, νὰ [illegible]νον ὅτι ὁ λαὸς τὴν βελτίωσιν μόνον ἀπαιτεῖ, ὅτι βελ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τίωσις ὑπὸ τὸ τωρινὸν σύστημα δὲν δύναται νὰ ἐπιτύχῃ, καὶ ὅτι ὅπως ἡ βελτίωσις ἐπιτευχθῇ ἀνάγκη πᾶσα νὰ προβῶμεν εἰς μεταῤῥυθμίσεις. Ἰδοὺ διατὶ ἐπροκαλέσαμεν τὴν συζήτησιν ταύτην· καὶ προβαίνομεν εἰς ψηφοφορίαν ὅπως τὰ πάντα προλάβωμεν. Τὴν παραίτησίν σας μᾶς ἐνθυμήσατε, Ἔντιμε Ἀντιπρόσωπε Κερκύρας, ἀλλ᾽ εἰς τὴν παραίτησίν σας ἐκείνην ῥητῶς εἴπατε ὅτι μεταῤῥύθμισις δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ βελτίωσις, καὶ ὅτι παραιτεῖσθε ἵνα εἰς τὴν Βουλὴν ἐπανέλθητε, ὅπως τὴν βελτίωσιν διὰ τῆς μεταῤῥυθμίσεως καθιερώσετε (ἀναγινώσκει τεμάχιον δημοσιευθέντος λόγου τοῦ Κ. Κουρῆ, ὅτε παρῃτήθη ἐκ τῆς 11.ης Βουλῆς). Καὶ σᾶς βλέπομεν εἰς τὴν Βουλὴν εὑρισκόμενον, καὶ ἀγνοοῦμεν τὶ ζητεῖτε· καὶ μᾶς ὑπεσχέθητε νὰ δείξητε τὰς πληγὰς τῆς Ἑπτανήσου, καὶ δὲν τὸ ἐκάμετε· καὶ νὰ φέρετε τὰ φάρμακα, ἀλλὰ δὲν τὰ ἴδαμεν· καὶ ἐν τούτοις οὔτε κἂν σᾶς ἠκούσαμεν νὰ εἴπητε, ὡς ὁ ἔντιμος Κυρ. Μαρῖνος «ἤμουν μεταῤῥυθμιστὴς κατὰ τὴν 9.ην Βουλὴν, ἀλλὰ τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐγκατέλειψα, πεισθεὶς ὅτι αὐτὴ βλάπτει τὸ ἐθνικὸν ζήτημα—δήλωσις αὕτη ἥτις τιμᾷ τὸν Κ. Μαρῖνον, καὶ μᾶς κάμνει καὶ ἡμᾶς ὥστε νὰ τὸν τιμῶμεν περισσότερον. Πλὴν εἰς τὸ περὶ βελτιώσεως ζήτημα εἶπεν ὁ Κ. Μαρῖνος, πλειονότης καὶ μειονότης συμφωνοῦν ἐν ἀρχῇ, διαφωνία μόνον ὑπάρχει, εἶπεν, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας. Τὸν ἀπαντῶ ὅτι διαφωνία ὑπάρχει καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχήν. Ναὶ μὲν ὅλοι παραδεχόμεθα ἐν ἀρχῇ βελτίωσιν, διότι μόνος ὁ τρελὸς δύναται νὰ τὴν ἀποκρούσῃ, ἀλλ᾽ ἡμεῖς μὲν λέγομεν, ἀνέφικτος ἡ βελτίωσις ὑπὸ τὴν Προστασίαν, ἐνῷ ἄλλοι ὑποστηρίζουν τὸ ἐφικτόν. Ἡμεῖς λέγομεν ὅτι πρέπει νὰ εἴπωμεν καθαρὰ εἰς τὸν λαὸν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἕως οὗ ὑπάρχει Προστασία, οὐδὲν ἔχει νὰ ἐλπίσῃ· ἡ μειονότης δὲ λέγει ὅτι ὀφείλομεν νὰ προσπαθήσωμεν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως, ὅπως, ἂν ὄχι ἄλλο, τὴν Προστασίαν ἐκθέσωμεν. Ἰδοὺ ὅμως τί ἀπαντῶ εἰς δημοσιευθέντα λόγον τοῦ ἐντίμου Κυρ. Μαρίνου· «*Δυστυχῶς τὸ πραγματικὸν ἀποτέλεσμα τῶν »προσπαθειῶν τοῦ Ἰονίου Ἀντιπροσώπου ἐν τῇ νῦν πολιτικῇ κατα»στάσει περιορίζεται εἰς τὸ ἐμποδίζειν τὸ χεῖρον, δὲν ἐκτείνεται εἰς τὸ »ἐπιφέρειν βελτίωσιν, τὴν ἀληθῆ βελτίωσιν καὶ εὐημερίαν δύναται »νὰ παραγάγῃ εἰς τὸν Ἰόνιον λαὸν μόνη ἡ ἐθνικὴ αὐτοῦ ἀποκατάστασις*».

Ὁ Κ. Μαρῖνος λέγει· ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὡμίλησα καὶ χθές·—ὁ δὲ Κ. Λομβάρδος ἀκολουθεῖ· αὕτη εἶναι βεβαίως ἡ ἀληθὴς ἀπεικόνισις τῆς θέσεώς μας. Δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὸ κακὸν, καὶ περὶ τούτου ἂς μείνῃ ἥσυχος ὁ Ἰόνιος λαὸς, τοῦ τὸ ἐγγυώμεθα· ἀλλ᾽ οὐδὲν δυνάμεθα πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ καλοῦ, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο μὴ ἀπατῶμεν τὸν τόπον, ὅστις ἄλλως δὲν ἀπατᾶται μὲ ὑποσχέσεις καὶ κηρύγματα ἀπραγματοποίητα. Τὸ ἀποδεικνύουν τὰ ἔργα σας· ἐνῷ βελτίωσιν φωνάζετε, ποῦ αἱ προτάσεις σας; ποῦ τὰ νομοσχέδιά σας; Ἰδοὺ διατὶ προέβημεν καὶ σᾶς προεκαλέσαμεν εἰς ἐκτεταμμένας καὶ ἐλευθέρας συζητήσεις, ἵνα ὁ τόπος ἔτι καλήτερον γνωρίσῃ ποῖος λέγει τὴν ἀλήθειαν.

Τὴν ὑπὸ συζήτησιν πρότασίν μου οἱ Κύριοι Κουρῆς καὶ Μαρῖνος ἐξετάζοντες, μεγάλον πάταγον ἔκαμαν διὰ τὴν εἰς αὐτὴν ἐμπεριεχομένην ῥῆσιν *προσπάθεια νέας συνθηκολογίας*—ἐπὶ πολὺ δὲ ἠγόρευσαν ἐπὶ τοῦ ἐπιθέτου «νέας» καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπορίσθησαν συμπεράσματα πολλὰ καὶ περίεργα, καὶ ἐχαρακτήρισαν τὴν πρότασίν μου ὡς τείνουσαν ν᾽ ἀναγνωρίσῃ καὶ ἐπικυρώσῃ παρελθούσας δῆθεν συνθηκολογίας. Ἀλλ᾽ ὅλα των τὰ ἐπιχειρήματα ἐπὶ ἑνὸς «σῦγμα» ἐβασίσθησαν, ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ σύγμα ἐκείνου, πίπτουν διὰ μιᾶς. Ἀντὶ «προσπάθεια νέας» ἀναγνωσθήτω «προσπάθεια νέα» καὶ τὰ πάντα καταῤῥέουν. Ὅτι δὲ προσπάθειαι συνθηκολογίας ἐκ μέρους τῶν μεταῤῥυθμιστῶν μετὰ τῆς Προστασίας, καὶ κατὰ τὸ 1852, καὶ κατὰ τὸ 1859 καὶ ἄλλοτε ἐγένοντο, οὐδεὶς δύναται νὰ τὸ ἀρνηθῇ.

Ὁ Κύρ. Μαρῖνος διακόπτων τὸν ἀγορεύοντα, λέγει, ἐὰν κατὰ λάθος ἐγράφθη «νέας» ἀντὶ «νέα» ὀφείλατε νὰ τὸ διαδηλώσητε, ὅπως μὴ δώσῃ χώραν εἰς παρατηρήσεις καὶ εἰς ματαίαν συζήτησιν, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἐτυπώθη ἡ πρότασις μὲ τὴν ῥῆσιν *νέας*.

Ὁ Κύρ. Λομβάρδος.—Σᾶς ἄφισα νὰ προχωρήσητε διὰ νὰ λάβω, ὡς λαμβάνω τώρα, τὴν εὐχαρίστησιν νὰ κρημνίσω ὅλα σας τὰ μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα, ἀφαιρῶν ἀπὸ αὐτὰ ἓν καὶ μόνον ψηφίον, τὸ σῦγμα. Ἀλλὰ θέλετε νὰ μείνῃ γραμμένον *νέας*, καὶ οὐχὶ *νέα*, ἔστω. Συνθηκολογίαι κατὰ τὸ παρελθὸν ἔλαβον χώραν μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι γενόμεναι ὑπὸ τῶν Βουλῶν τοῦ προκαταρκτικοῦ συμβουλίου, στεροῦνται πάσης νομιμότητος, ἐνῷ ἂν σήμερον ἡμεῖς οἱ ἐλευθέρως ἐκλεγόμενοι συνθηκολογήσωμεν, ἡ συνθηκολογία μας θέλει ἔχει νόμιμον κῦρος. Δὲν ὡμιλήσαμεν περὶ τῶν παρελθουσῶν προσπαθειῶν, καθότι ὑπῆρξεν ἐποχή τις, καθ᾽ ἣν ἠδύνατό τις, τὴν μεταῤῥύθμισιν ὑποστηρίζων, νὰ διϊσχυρισθῇ ὅτι μέσην τινὰ ὁδὸν μεταξὺ καταχθονισμοῦ καὶ ῥιζοσπαστισμοῦ ἐβάδιζεν· καὶ ἡ ἐποχὴ αὕτη ἦτον ἡ κατὰ τὴν βραχυχρόνιον διάρκειαν τῆς Θ΄. Βουλῆς. Ἔκτοτε ἡ ἔννοια μεσάζοντος κόμματος ἐν Ἑπτανήσῳ ἐξέλειψεν, ὡς καὶ πάντοτε, καὶ ἔκτοτε, ὡς καὶ πρὶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δύο σημεῖα ἄνευ διαμέσου ἐν Ἑπτανήσῳ ὑπάρχουσι· ξένος καὶ τόπος,—διότι ἔκτοτε ὁ ξένος τὸ 17 διέγραψε, καὶ τὸ 48 παρεδέχθη. Τὸν ἀρχαῖον καταχθονισμὸν ἀπελάκτισε, καὶ τὸν νέον, τουτέστι τὴν μεταῤῥύθμισιν ἐνεκολπώθη.

Ἀλλὰ ποία προσπάθεια ἐγένετο, εἶπεν ὁ ἔντιμος Κύριος Κουρῆς; ἂν ἡ προχωρημένη ὥρα τὸ ἐπέτρεπεν, ἤθελα σᾶς ἐκθέσει ποῖα καὶ πόσα προητοιμάσθησαν, ὅπως ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου ἄλλοι, καὶ οὐχὶ οἱ παρευρισκόμενοι εὑρεθῶσι· λέγω μόνον πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν στιγμὴν, καθ᾽ ἣν περὶ σεβασμοῦ φρονημάτων καὶ ἰδεῶν ὁμιλεῖτε, σεῖς—ἄτομα—τολμᾶτε νὰ μὴ σέβεσθε τὸ ἐκδηλούμενον τῆς κοινωνίας διὰ τῶν ἐκλογῶν της φρόνημα, καὶ τολμᾶτε πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς τῆς Ἑπτανήσου ἀπευθυνόμενοι νὰ τοὺς ἐλέγχητε διὰ τοὺς ἀντιπροσώπους οὓς ἔστειλεν ἐνταῦθα. Ἀφοῦ τοῦτο τολμᾶτε, μοῦ δίδετε τὸ δι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

καίωμα ν' ἀποτανθῶ καὶ ἐγὼ εἰς τοὺς ἐκλογεῖς τῆς Κερκύρας καὶ νὰ τοὺς εἴπω· ἴδατε τὴν πλειοψηφίαν τῶν παρ' ὑμῶν ἐκλεχθέντων ἀντιπροσώπων μετὰ τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀντιπροσώπων ἐν τῇ Βουλῇ συνενωμένην,—ἴδατε τὴν μειονόψηφίαν των ἀκολουθοῦσαν τὴν μειονοψηφίαν τῆς Βουλῆς, κρίνατε ποία τῶν δύω μερίδων τὰ δικαιώματά σας ἀληθῶς ὑπερασπίζει, καὶ τὰ συμφέροντά σας ἀληθῶς ὑπηρετεῖ, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς κάμετε καλητέραν χρῆσιν τῆς ψήφου σας, σκεπτόμενοι ὅτι ἡ ΙΒ'. Βουλὴ αὕτη ἤθελε παρουσιάζει τὸ μοναδικὸν εἰς τὸν Κόσμον παράδειγμα, Βουλῆς ὁμογνωμούσης καὶ ὁμοψηφούσης καθ' ὅλα, ἂν ἡ μεταῤῥύθμισις δὲν κατόρθωνε νὰ παρεισάξῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν οὐράν της.

Ἀλλ' ἂς προβῶμεν εἰς τὸ συμπέρασμα. Συμπεραίνων ὁ Κ. Κουρῆς μᾶς ἔλεγεν, ὅτι ἔλαβε τὸν λόγον ἵνα ἐμπνεύσῃ θάῤῥος καὶ εἰς ἄλλους, καὶ ὅπως ἐπὶ τέλους ἡ μειονότης ἀποκατασταθῇ ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος λόχος, ὅστις θέλει ἀντιπαραταχθῇ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ μία βουλευτικὴ μειονότης δὲν δύναται ν' ἀντιπαραταχθῇ, εἰμὴ κατὰ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ πλειονότητος. Ἀγνοῶ ἂν ὁ ἔντιμος Κ. Κουρῆς κατορθώσῃ νὰ σχηματίσῃ τὴν μειονότητα ἱερὸν λόχον πέριξ αὐτοῦ. Τοὐλάχιστον αἱ δηλώσεις καὶ αἱ διαιρέσεις, αἵτινες τὴν ἑσπέραν ταύτην εἰς τὴν μειονότητα ἀνεφάνησαν, μὲ δίδουν τὸ δικαίωμα ν' ἀμφιβάλλω· ἀλλ' ἂν ποτὲ τοῦτο συμβῇ, ὤ! τότε, ἔντιμοι συνάδελφοι, ἑτοιμασθῆτε νὰ ἴδῆτε ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἱεροῦ τούτου λόχου τὸν ἔντιμον Κ. Κουρῆν ὡς ἄλλον Ὑψηλάντην διαβαίνοντα τὸν Προῦθον, ὅςις μᾶς χωρίζει, καὶ πηγνύοντα ἐνώπιόν μας τὴν σημαίαν του, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὅμως δὲν θὰ ὑπάρχῃ γεγραμμένον ὡς εἰς ἐκείνην τοῦ ἀληθοῦς Ὑψηλάντου, *ἐλευθερία ἢ θάνατος*, ἀλλὰ *μεταῤῥύθμισις ἢ θάνατος*. Ἂν ποτὲ τοῦτο ἀκολουθήσῃ, θ' ἀποκριθῶμεν βεβαίως μὲ ἕνα χαμόγελων, καὶ θὰ εἴπωμεν εἰς τὸν νέον πολεμάρχον, ἔσφαλες τὸν δρόμον, οἱ ἀνεμόμυλοι δὲν εἶναι ἐδῶ (α). Χαμογελῶντες καὶ τώρα, ἂς προχωρήσωμεν εἰς τὴν ψηφοφορίαν· διαδηλῶ δὲ ὅτι θέλω καταψηφίσει ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις τοῦ Κ. Φωκᾶ, διότι τὰς θεωρῶ ὅλως ἀκαταλλήλους, θέλω δὲ ὑπερψηφίσει ἐκείνην τοῦ Κ. Σέρβου ὡς συγχωνεύουσαν τὴν ἰδικήν μου μετ' ἐκείνης τοῦ Κ. Βαλαωρίτου.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

(α) Σ. Σ. Νέας Ἐποχῆς. Ἐννοεῖ τὸν Δὸν Κισῶτ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ἐν Ζακύνθῳ τὴν 8 Ἰουνίου Ἔ. Ἑλλ.

Οἱ ὑποφαινόμενοι πολῖται τῆς νήσου ταύτης εὐγνωμονοῦντες εἰς ἅπασαν τὴν πλειοψηφίαν τῆς Βουλῆς καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ μετατυπώσωσιν τὰς ἀγορεύσεις τῶν Βουλευτῶν τῆς νήσου ταύτης ἐπὶ τοῦ φορολογικοῦ συστήματος, προτεινομένου ὑπὸ τῆς Κυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς, καὶ ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀγόρευσιν τοῦ Κ. Κ. Λομβάρδου καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ ἰδίου Βουλευτοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, ἐν οἷς ἐγένετο λόγος καὶ κατὰ τῆς μεταῤῥυθμίσεως, τούτου ἕνεκεν ὑποφαίνονται συνδράμοντες ἕκαστος εἰς τὰ τοῦ τύπου ἔξοδα.

(Ἕπονται 2000 ὑπογραφαί.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ